

**DOKUMENT EVROPSKE BANKE
ZA OBNOVO IN RAZVOJ**

STRATEGIJA ZA SLOVENIJO,
kot jo je odobril Svet direktorjev 5. oktobra 2004

PREGLED VSEBINE

POVZETEK	3
1. PORTFELJ BANKE	6
1.1 Pregled dosedanjih dejavnosti banke	6
1.2 Izvajanje prejšnje strategije za Slovenijo	7
1.3 Vpliv portfelja banke na uspešen prehod v tržno gospodarstvo in pridobljene izkušnje	8
1.3.1 Pomembnost in vpliv prejšnjih strategij za Slovenijo na uspešen prehod	8
1.3.2 Pridobljene izkušnje	8
1.3.3 Finančna uspešnost sedanjega portfelja	9
1.3.4 Vključevanje sofinanciranja	9
1.3.5 Razmerje naložb v portfelju	9
2. OKOLJE DELOVANJA	10
2.1 Politično okolje	10
2.2 Napredek pri prehodu in odzivi gospodarstva	12
2.2.1 Makroekonomske razmere za poslovanje banke	12
2.2.2 Uspeh in izzivi prehoda v tržno gospodarstvo	13
2.3 Dostop do potrebnega kapitala in naložb	20
3. STRATEŠKE USMERITVE	22
3.1 Prednostni cilji banke za obdobje strategije	22
3.2 Sektorski izzivi in cilji banke	22
3.2.1 Podjetniški sektor	22
3.2.2 Finančni sektor	23
3.2.3 Infrastruktura/okolje	24
4. DRUGE MEDNARODNE FINANČNE INSTITUCIJE IN VEČSTRANSKE DONATORSKE ORGANIZACIJE	25
4.1 Evropska unija (EU)	25
4.2 Mednarodni denarni sklad	25
4.3 Svetovna banka (SB)	26
4.4 Evropska investicijska banka	26
PRILOGA 1: FINANCIRANI PROJEKTI NA LETO	27
PRILOGA 2: ZBIRNIK POSLOV PO PANOGAH	31
PRILOGA 3: DVOSTRANSKA POMOČ	32
PRILOGA 4: POLITIČNA IN DRUŽBENA OCENA	36
PRILOGA 5: EKONOMSKI KAZALNIKI	40
PRILOGA 6: PRIMERJALNI KAZALNIKI	41
PRILOGA 7: KAZALCI REGIONALNEGA RAZVOJA	42
PRILOGA 8: PRAVNA PODLAGA PREHODA	43

POVZETEK

Republika Slovenija je sprejela in izvaja načela večstrankarske demokracije, pluralizma in tržnega gospodarstva, tako da izpolnjuje pogoje iz 1. člena Sporazuma o ustanovitvi EBRD. V preteklih desetih letih je pomembno in nenehno napredovala na poti svojega prehoda v tržno gospodarstvo. Ne glede na to pa so pred njo še pomembni izzivi, zlasti pri nadaljnjem vključevanju slovenskega gospodarstva v razširjeno Evropsko unijo in njeni dejavni vlogi, ki jo ima na regionalni ravni.

Naloge, ki so si jih zadali slovenski organi pri svoji dolgoročni strategiji, so usmerjene k doseganju višje ravni konkurenčnosti in mednarodne uveljavitve. Med izzivi, ki se jih dobro zavedajo, so pospeševanje rasti/razvoja domačih podjetij v Sloveniji in na tujem, nadaljnja odprtost za tuje naložbe, izboljševanje poslovnega okolja in hitrejši razvoj dejavnosti z visoko dodano vrednostjo, pri čemer namenljajo posebno pozornost majhnim in srednjim podjetjem, storitvenim dejavnostim in zmanjševanju razlik med regijami.

Zaradi svoje gospodarske uspešnosti in stabilnosti ima Slovenija dostop do mnogih različnih virov financiranja, med drugim tudi do mednarodnih finančnih trgov. Toda finančni instrumenti z večjim tveganjem, kot so dolgoročno strukturirano financiranje, lastniški in kvazilastniški kapital ali javno-zasebno partnerstvo ponujajo še neraziskane nove možnosti v podporo zasebnemu podjetništvu, zlasti za majhna in srednja podjetja.

V tej zvezi se bo morala Slovenija še posebej spoprijeti z novimi izzivi in:

- podpirati razvoj zasebnega podjetništva na domačem in mednarodnem trgu z razvijanjem prilagojenih finančnih instrumentov, kot sta financiranje z lastniškim kapitalom in strukturirano financiranje;
- izboljšati možnosti za dostop majhnih in srednjih podjetij do dolgoročnega financiranja ter s tem pospeševati odpiranje novih delovnih mest, podpirati povečanje raznovrstnosti gospodarstva in pomagati zmanjševati razlike med regijami; dokončati bo morala tudi že začeti proces konsolidacije in privatizacije v bančništvu, zavarovalništvu, industriji in gospodarskih javnih službah, da bodo dosegale večjo učinkovitost v vedno konkurenčnejšem okolju.

EBRD je v procesu prehoda Slovenije v tržno gospodarstvo odigrala pomembno vlogo s 34 projekti lastnega financiranja v vrednosti 522 milijonov EUR in z vključevanjem drugih sofinancerjev in sponzorjev, ki so prispevali dodatno 1,2 milijarde EUR. Slovenija sicer lahko v prihodnosti del teh potreb pokrije iz različnih tržnih virov financiranja, EBRD pa po svojih načelih poslovanja lahko dopolnjuje trg s selektivnim usmerjanjem na opredeljena problematična področja in z ustreznimi finančnimi produkti.

Glavni cilj EBRD v obdobju te strategije bo podpora domačemu podjetniškemu sektorju z lastniškim kapitalom in strukturiranim financiranjem skupaj s financiranjem čezmejnih naložb.

Banka se bo še posebej osredotočila na te izbrane prednostne cilje:

- **Podjetniški sektor**

Banka bo podpirala prestrukturiranje in širitev domačih podjetij in delila tveganje s srednjimi tujimi družbami, ki bodo vlagale v Sloveniji. Posebna pozornost bo namenjala

turizmu, ki se hitro razvija in širi po regiji. Banka bo pripravljena podpreti tudi vitalne privatizirane dele preostalih državnih podjetij.

- **Finance**

Banka bo še naprej tesno sodelovala s finančnimi institucijami v državi, da bo domačemu podjetniškemu sektorju omogočen boljši dostop do strukturiranega dolgoročnega financiranja in lastniškega kapitala s posebnim poudarkom na majhna in srednja podjetja. Banka si bo prizadevala za kapitalske naložbe in produkte deljenega tveganja, s katerimi naj bi podprli naložbe slovenskih podjetij v regiji. EBRD bo po potrebi podpirala tudi privatizacijo, konsolidacijo in prestrukturiranje, če bo primerno, pa tudi povezovanje bančništva in zavarovalništva, da bosta lahko bolje izpolnjevala zahteve gospodarstva.

- **Infrastruktura in okolje**

Banka po okrepila izvajanje projekta Svetovnega okoljskega sklada GEF,¹ prizadevala si bo olajšati vključevanje zasebnega sektorja v razvoj infrastrukture in bo v tesnem sodelovanju in usklajeno z EU prek lokalnih finančnih institucij usmerjala sredstva v majhne občine.

¹ Okoljsko kreditiranje, iz katerega se zagotavljajo posojila bankam v Sloveniji, ki ta sredstva posojajo naprej podjetjem zasebnega in javnega sektorja, ki vlagajo v projekte za zmanjševanje onesnaženja voda; EBRD pri tem sodeluje s Svetovnim okoljskim skladom.

SEZNAM KRATIC

BAS	Program poslovnega svetovanja (Business Advisory Services)
BOT	projekt BOT (Built Own Transfer)
SE	srednja Evropa
DARS	Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji
EK	Evropska komisija
EIB	Evropska investicijska banka
EU	Evropska unija
EUR	evro
NTN	neposredne tuje naložbe
GEF	Svetovni okoljski sklad (Global Environment Facility)
BDP	bruto domači proizvod
IFC	Mednarodna finančna korporacija (International Financial Corporation)
ILO	Mednarodna organizacija dela (International Labour Organisation)
MDS	Mednarodni denarni sklad
IPPC	celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja okolja (Integrated Pollution and Prevention Control)
NATO	Organizacija severnoatlantske pogodbe (North Atlantic Treaty Organisation)
NVO	nevladna organizacija
NKBM	Nova Kreditna banka Maribor
NLB	Nova Ljubljanska banka
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
PPP	javno-zasebno partnerstvo (Private Public Partnership)
SIT	slovenski tolar (nacionalna valuta)
SME	majhna in srednja podjetja
TIPO	Agencija RS za gospodarsko promocijo Slovenije in tuje naložbe
SB	Svetovna banka

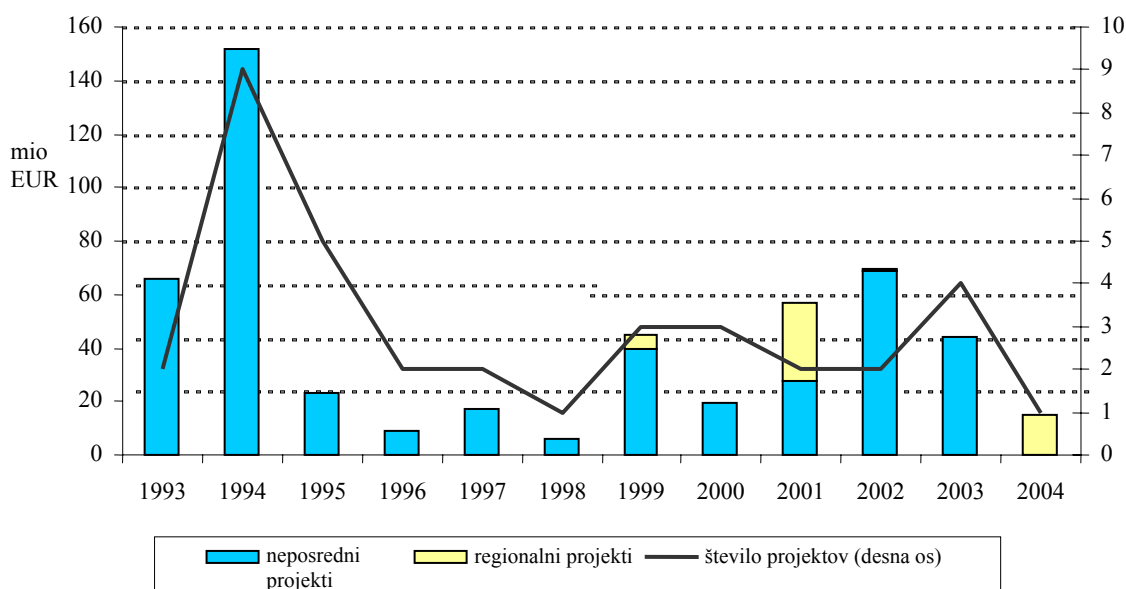
1 PORTFELJ BANKE

1.1 Pregled dosedanjih dejavnosti banke

Po stanju na dan 31. marca 2004 so skupne prevzete obveznosti banke za projekte v Sloveniji dosegle 522,3 milijona EUR (od tega 49,6 milijona EUR v regionalnih projektih) in znašale 2,2 % vseh prevzetih obveznosti banke. Medtem ko je bila banka v prvih letih svoje navzočnosti v državi udeležena predvsem v infrastrukturnih projektih, so v zadnjih letih njene naložbe bolj uravnoteženo razporejene na tri pomembna področja, to so finančne institucije, infrastruktura in industrija, kot je podrobno navedeno v prilogah 1 in 2.

Kot je prikazano na naslednjem grafikonu, so se v zadnjih treh letih letne prevzete obveznosti EBRD povečale v primerjavi s prejšnjim šestletnim obdobjem. Tako povečanje je bilo v glavnem posledica odpiranja in privatizacije slovenskega finančnega sektorja.

Financirani projekti na leto (skupaj z regionalnimi)

Na dan 31. marca 2004 je znašal portfelj 293,3 milijona EUR, kar je pomenilo 2,0 % celotnega portfelja EBRD. V okviru regionalnih projektov je bilo dodeljenih 45,8 milijona EUR. Nečrpanih odobrenih sredstev je bilo takrat za 48 milijonov EUR, oslABLJENA sredstva pa so znašala 0,8 milijona EUR. Razmerje med zasebnimi/državnimi projekti ter zasebnimi/državnimi projekti brez državnega poročstva je znašalo 86,8 %, delež lastniškega kapitala pa je dosegel 48,1 %. Največji dejavni portfelj v vrednosti 43,9 % se je nanašal na finančne institucije, sledila pa sta mu industrija z 37,9 % in infrastruktura z 18,2 %. V obdobju 2002/2003 je banka podpisala 6 novih projektov v skupni vrednosti 112,7 milijona EUR, med njimi 5 za finančni sektor.

1.2 Izvajanje prejšnje strategije za Slovenijo

Vloga EBRD v Sloveniji v zadnjih dveh letih je bila verjetno največji izziv med vsemi razvitimi državami. Po eni strani si je banka prizadevala razviti inovativne produkte, da bi se lahko odzvala na posebne potrebe razvitega vendar sorazmerno majhnega gospodarstva. Po drugi strani pa je nadaljevala politični dialog z vlado o privatizaciji, pri kateri Slovenija še vedno zaostaja na področjih, kot so bančništvo, zavarovalništvo, telekomunikacije, težka industrija in energetika.

V obdobju 2002/2003 je bila banka najbolj dejavna v **finančnem sektorju**. V skladu s svojo strategijo, je banka sodelovala pri privatizaciji NLB, največje banke v državi, kar je bil velik napredek v procesu prehoda. To je dalo je tudi trdno podlago za nadaljnjo izmenjavo mnenj z vlado o še neizvedenih postopkih privatizacije v bančništvu in zavarovalništvu. Po drugi strani pa je banka z odobritvijo podrejenega posojila manjši banki v tuji lasti prispevala tudi k večji konkurenčnosti. Podpora majhnim in srednjim podjetjem se je nadaljevala z dvema dodatnima kreditnima linijama EU/EBRD za financiranje posojil in finančnih najemov majhnim in srednjim podjetjem. Iz istega programa bo v kratkem odobrena še ena kreditna linija. Odnosi z bankami so se razširili še z odobritvijo kreditnih linij za okoljske projekte, kar je nova oblika financiranja prav posebnih potreb na tem področju, ki je bila priznana že v prejšnji strategiji in pri kateri imajo lokalne banke izredno pomembno vlogo. Izoblikoval pa se je še en način sodelovanja v povezavi s širitvijo dejavnosti slovenskega finančnega sektorja na območje nekdanje Jugoslavije in širšo regijo Balkana, pri čemer EBRD razmišlja o udeležbi z lastniškim kapitalom ali posojili lokalnim bankam, ki so že ali pa še bodo v lasti slovenskih bank.

Po pričakovanjih naj bi se projekti z neposrednim vključevanjem EBRD za **podjetniški sektor** razvijali v dveh smereh, in sicer kot: (a) podpora tujim strateškim vlagateljem in (b) financiranje načrtov prestrukturiranja ali širitve nekaterih večjih domačih podjetij. Zaradi krepitve bančnega sektorja v državi in manjše kreditne sposobnosti domačih družb se je vloga EBRD na tem področju v zadnjih letih zmanjšala. Edini novi projekt, ki je bil v tem obdobju podpisan, je bil namenjen posodobitvi proizvodnje domačega proizvajalca cementa, ki ga je nedavno kupil Lafarge. Tretja prednostna naloga banke na tem področju pa je bila oblikovanje širše ponudbe različnih finančnih produktov za slovenska podjetja, ki naj bi jih razvili skupaj s finančnimi institucijami v Sloveniji. EBRD se je odzvala na potrebe s ponudbo okoljskega posojila z dodatnim subvencioniranjem. Tako kreditiranje, ki je bilo prvič ponujeno leta 2003, je bilo zasnovano v tesnem sodelovanju s Svetovnim okoljskim skladom (GEF) in naj bi podjetjem (pa tudi javnemu sektorju) pomagalo premostiti finančna bremena, ki so jim bila naložena s sprejetjem okoljevarstvenih zahtev EU.

Poskusi banke, da bi sodelovala pri številnih **infrastrukturnih** projektih, ki se v Sloveniji zdaj izvajajo ali pripravljajo, niso bili uspešni iz dveh pomembnejših razlogov: (a) financiranje brez državnega poročstva, ki je bilo ponujeno za večje železniške ali cestne projekte, je bilo za vlado manj privlačno, saj je bila zanj potrebna zadovoljiva posojilna sposobnost, (b) občinski projekti pa glede na majhnost občin za neposredno vključevanje EBRD niso bili dovolj veliki. Vendar pa so občine zdaj dobile dostop do prej omenjene okoljske kreditne linije, kar jim bo pomagalo pri financiranju znatnega dela njihovih potreb. Banka je proučila tudi druge možnosti financiranja občinskih okoljskih projektov v povezavi s strukturnimi skladi EU, vendar ji še ni uspelo najti zadovoljivih rešitev predvsem zaradi majhnosti takih projektov.

1.3 Vpliv portfelja banke na uspešen prehod v tržno gospodarstvo in pridobljene izkušnje

1.3.1 Pomembnost in vpliv prejšnjih strategij za Slovenijo na uspešen prehod

▪ Finančni sektor

Do leta 1999 je bila EBRD navzoča pri slovenskih bankah le v omejenem obsegu, in to zlasti zaradi strogih predpisov centralne banke. Posojilo SKB banki in vlaganje vanjo sta bila edina projekta, ki ju je EBRD podpisala s katero koli bančno institucijo v Sloveniji. Šele po letu 1999 se je sodelovanje z domačimi bankami postopoma okrepilo in pomembno vplivalo na prehod bank v tržno gospodarstvo, nekoliko manjši pa je bil ta vpliv na majhna in srednja podjetja.

▪ Podjetniški sektor

V strategijah banke je bilo to področje vrsto let upravičeno prednostno obravnavano. Pospeševanje uspešnih industrijskih projektov s tujimi strateškimi partnerji je bila najpomembnejša prednostna naloga prav zaradi izredno negativnega odnosa javnosti do neposrednih tujih naložb. Uspešni projekti, kot so bili Julon, Aquasava in Sarrio Slovenija, so v tem smislu pomembno dokazovali dobre učinke takih naložb. Enako pomembna so bila takrat tudi posojila in kapitalska vlaganja v domača podjetja, na primer v Mercator, Merkur in Alpino, za katera je bila EBRD edina dobra možnost v primerjavi z dragimi in omejenimi domačimi viri financiranja, saj podjetja niso imela praktično nobene možnosti za dostop do mednarodnih finančnih trgov. Pozneje je banka odigrala pomembno vlogo tudi pri organiziranju mednarodnega financiranja za Mobitel in Hermes Softlab. Vendar je bil vpliv EBRD na prehod podjetniškega sektorja v tržno gospodarstvo še sorazmerno skromen.

▪ Energetika in infrastruktura

V prvih letih navzočnosti EBRD v Sloveniji so bili infrastrukturni projekti skoraj edina oblika njenega vključevanja. Z državnimi poroštvami zavarovana posojila so bila odobrena Dravskim elektrarnam, Slovenskim železnicam, Družbi za avtoceste (DARS) in Direkciji RS za ceste. Čeprav je bila v strategiji predvidena veliko večja vloga banke na tem področju, je EBRD v poznejših letih financirala samo občinski projekt infrastrukture v Mariboru kot prvo javno-zasebno partnerstvo (PPP) v tem delu Evrope ter plinarno. Zaradi uspeha tega prvega projekta se je tranzicijski vpliv EBRD močno povečal na občinskem okoljskem področju, medtem ko je vpliv na področju infrastrukture ostal na skromnejši ravni.

▪ Splošna ocena

Na splošno so strategije EBRD za Slovenijo pokazale dobro razumevanje gospodarskega okolja s primerno dobro opredeljenimi področji, v katera naj bi se banka vključevala. Prizadevanja za financiranje infrastrukture niso bila zelo uspešna, ker se je vlada odločila za državno financiranje. Več je bilo tudi takih primerov, da so bile v strategiji natančno ugotovljene mogoče potrebe po vlaganjih, vendar je glede na raven gospodarskega razvoja trg sam zapolnil te vrzeli. Vlogo banke na prehodu slovenskega gospodarstva lahko ocenimo kot zmerno.

1.3.2 Pridobljene izkušnje

- Zanašanje na majhno domačo borzo kot edino možnost izstopa lahko pomeni omejen donos ali dolgotrajen postopek izstopa, zlasti če je naložba precej velika in je število kupcev z zadostno kupno močjo omejeno.

- Vprašanja, povezana z upravljanjem podjetij, bi bilo treba v sorazmerno zaprtem poslovnem okolju skrbno predstaviti in tako zagotoviti, da so poudarjene koristi, ki jih imajo stranke od dobrega vodenja in upravljanja podjetij.
- Skupinsko opredeljeni in dogovorjeni projekti brez dejavnega vključevanja uprave družbe, ki projekt izvaja, pogosto prinašajo zamude, nesporazume in druge težave pri izvajanju.
- Sodelovanje EBRD v nadzornih svetih podjetij, v katerih se banka ni vnaprej dogovorila ali dosegla vsaj medsebojnega razumevanja z drugimi večjimi (v glavnem domačimi) delničarji, lahko prinaša le zelo omejene koristi za družbo in njeno upravljanje (SKB, Merkur). Nasprotno pa lahko pomeni veliko dodano vrednost, če so zaveznitva med lastniki močna.
- Čeprav je prestrukturiranje podjetij v državi na splošno težje brez vključevanja močnega strateškega vlagatelja, ga je mogoče uresničiti, če ima podjetje močno vodstvo, ki tesno sodeluje z zavzetim in sposobnim svetovalcem.

1.3.3 Finančna uspešnost sedanjega portfelja

Z ocenjeno stopnjo tveganja 4,25 ostaja slovenski portfelj visoko nad povprečjem EBRD, ki je 5,47. Stopnja tveganja se je od prvotne 4,15 na kocu leta 2001 le nekoliko dvignila kljub velikemu povečanju kapitalskih naložb (48,1 % v primerjavi z 17,3 %), podpira pa jo tudi ena najboljših ocen glede tveganja naložb v državo. Tokrat smo prvič morali vknjižiti oslABLJENA sredstva v vrednosti 0,3 % poslovnih sredstev, pa še to v zvezi s poslovanjem v regiji, pri čemer se nobena dejavnost ni izvajala v Sloveniji.

1.3.4 Vključevanje sofinanciranja

Odkar je EBRD začela svoje dejavnosti v Sloveniji, ji je uspelo pritegniti še 1,2 milijarde EUR dodatnih sredstev. V preteklih dveh letih se je razmerje med lastnimi in dodatnimi sredstvi povečalo z 2,7 na 3,3, in to po privatizaciji NLB v sodelovanju s KBC in po nakupu cementne tovarne oziroma dodatnim vlaganjem vanjo skupaj s podjetjem Lafarge. Kljub nekoliko ugodnejšim premikom v zadnjih dveh letih pa Slovenija še vedno ostaja na dnu seznama prejemnikov neposrednih tujih naložb v srednji Evropi. Zato pa je vsak prispevek banke še toliko dragocenejši.

1.3.5 Razmerje naložb v portfelju

Čeprav je banka podpisala zadnje državne projekte v Sloveniji leta 1994, je delež zasebnega sektorja do nedavna ostal pod zaželenimi 60 %, saj so bili poznejši zasebni projekti manjši. Po nekaj večjih projektih zasebnega sektorja v obdobju prejšnje strategije, se je skupni delež naložb v tem sektorju povečal na sedanjih 70 %. Ker so bili vsi državni projekti v Sloveniji zavarovani z državnim poroštvom, pa se razmerje med zasebnimi projekti in projekti brez državnega porošstva ne razlikuje od razmerja med zasebnimi in državnimi projekti.

2 OKOLJE DELOVANJA

2.1 Politično okolje

Republika Slovenija izpolnjuje pogoje iz 1. člena Sporazuma o ustanovitvi EBRD. Je parlamentarna demokracija z neposredno izvoljenim predsednikom države, predsednikom vlade in dvodomno zakonodajno oblastjo. Sodstvo je neodvisno. Decembra 2002 je bil Janez Drnovšek, ki je bil predsednik vlade Slovenije (s kratkim premorom) vse od leta 1991, izvoljen za predsednika države na svobodnih, poštenih in splošnih volitvah. Finančni minister Anton Rop je bil izvoljen za Drnovškovega naslednika na mesto predsednika vlade in vodje stranke Liberalne demokracije. Na referendumu marca 2003 se je Slovenija z 90 % glasov odločila za vstop v EU in 1. maja 2004 postala njena polnopravna članica. Na referendumu o včlanitvi v NATO, ki je bil istega dne, je 66 % volivcev glasovalo za članstvo. Slovenija je vstopila v NATO 29. marca 2004. Volitve v Evropski parlament so bile junija 2004, slovenske državnozbornske volitve pa 3. oktobra. Janez Janša, vodja sredinsko-desne slovenske demokratske stranke (SDS), ki je na državnozbornskih volitvah 3. oktobra dobila največ glasov, bo predsednik naslednje koalicijske vlade, ki se bo predvidoma oblikovala 17. novembra. Politična in družbena vprašanja sp podrobneje razčlenjena v Prilogi 5.

Okolje

Pridružitev Evropski uniji 1. maja 2004 je bila glavni cilj slovenske vlade že vse od njene neodvisnosti od nekdanje Jugoslavije leta 1991. Na področju varstva okolja je bila med ključnimi izzivi priprav na članstvo v EU uskladitev z zakonodajo EU in izvajanje načel trajnostnega razvoja.

Slovenska vlada se je reševanja teh izzivov lotila sistematično s spreminjanjem zakonodaje, razvojem ustrezne politike in načrtovanjem naložb. Med pogajanji za članstvo v EU v letih 1998–2003 je Slovenija na primer temeljito spremenila in uskladila svoj zakonski okvir za varstvo okolja, tako da so bile izpolnjene pravne zahteve EU. Marca 1998 je slovenska vlada odobrila vse ukrepe, potrebne za izvajanje okoljskega pravnega reda EU v Sloveniji. Septembra 1999 je Državni zbor RS sprejel Nacionalni program varstva okolja, temu pa je sledila še potrditev operativnih programov na glavnih področjih varstva okolja, kot so program za varstvo zraka, program za odpadne vode in program za ravnanje z odpadki.

Glede načrtovanja okoljskih naložb je slovenski Nacionalni program varstva okolja iz leta 1999 predvidel naložbe za vzpostavitev vsedržavnega sistema za ravnanje z odpadki, ki naj bi ga financiral javni sektor, v vrednosti približno 60 milijard SIT (približno 250 milijonov EUR). Ta znesek bo porabljen za financiranje objektov in naprav za ravnanje z odpadki v obdobju 4–8 let, vključno z obrati za toplotno obdelavo odpadkov. Dodatno financiranje v višini 28 milijard SIT (približno 116 milijonov EUR) je predvideno iz virov zasebnega sektorja. Slovenski operativni program za ravnanje z odpadki za obdobje do konca leta 2008 opredeljuje še dodatne finančne vire, potrebne za financiranje projektov ravnanja z odpadki: posojila večstranskih finančnih institucij, kot sta EBRD in EIB, nepovratna sredstva EU, javno financiranje infrastrukturnih projektov, zasebni kapital po ponudbah dobaviteljev opreme ter sredstva Svetovnega okoljskega sklada (GEF) za financiranje naložb za zmanjšanje onesnaženosti voda.

Operativni program Slovenije za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda je opredelil glavne 'pereče točke' in vire naložb za njihovo izboljšanje. Poleg državnega proračuna, občinskih proračunov, taks za obremenjevanje voda, nepovratnih sredstev EU (ISPA) in posojil Ekološko razvojnega sklada Republike Slovenije je predlagano, da naj bi Slovenija poiskala vire tudi v zasebnih naložbah, po možnosti s koncesijskimi pogodbami. Po tem programu naj bi tako financiranje omogočalo večjo kakovost opreme in lažje sprejemljive stroškovne rešitve v sporazumih o projektih BOT.

Slovensko ministrstvo za okolje, prostor in energijo pripravlja nov nacionalni program varstva okolja (NPVO), kot ga zahteva posodobljeni zakon o varstvu okolja. Osnutek NPVO bo obravnaval in sprejel Državni zbor RS. Vzporedno s pripravo novega NPVO se pripravljajo tudi novi operativni programi, ki bodo dani v javno obravnavo (Slovenija ima veliko in dejavno skupnost okoljskih nevladnih organizacij), potem pa jih bo sprejela vlada.

Glede na visoko stopnjo gospodarskega razvoja Slovenije in njenega članstva v EU, se bo EBRD pri svoji okoljski politiki še naprej usmerjala predvsem v podpiranje okoljskih naložb, in to zlasti na občinski ravni okoljske infrastrukture; na ta način bo podpirala tudi izvajanje prej omenjenih nacionalnih programov. Slovenija vidi v EBRD enega ključnih virov financiranja svojih okoljskih naložb in banka bo tudi v prihodnje imela pomembno vlogo na tem področju. Za vse posle EBRD v Sloveniji velja sprejeta okoljska politika banke, kar pomeni, da morajo biti, kadar je to primerno, del dokumentacije tudi okoljski akcijski načrti, tako da se posamezna vprašanja, ki se pojavijo med skrbnim okoljskim pregledom, lahko rešujejo v skladu s pristojnostjo in odgovornostjo banke, da s svojimi naložbenimi projekti dejavno podpira okoljsko ustrezen in trajnosten razvoj.

Banka uporablja tudi sredstva Svetovnega okoljskega sklada (GEF) za financiranje naložb za zmanjšanje onesnaženosti. Marca 2003 je odbor direktorjev banke odobril okvirno posojilo za financiranje naložb za zmanjševanje onesnaženosti donavskega povodja v Sloveniji. Nato sta financiranje v tem okviru ponudili še dve banki (Volksbank-Ljudska banka in Bank Austria Creditanstalt) in cela vrsta posojil takih je že bila odobrena gospodarskim družbam in manjšim občinam. Ta mehanizem kreditiranja vključuje tudi strokovno pomoč in svetuje razvojne rešitve za zmanjšanje onesnaženosti voda. Strokovna pomoč in svetovanje se v Sloveniji izvajata v okviru programa poslovnega svetovanja (BAS). Mnoge gospodarske družbe so se že obrnile na službe BAS, svetovalne storitve pa so oziroma bodo ponujali tuji strokovnjaki na več različnih ravneh.

Pravno okolje

Slovenija je izvedla pomembne reforme v pravnem sistemu, ki ga je podedovala po nekdanji Jugoslaviji, kar je pripeljalo do pomembnega izboljšanja gospodarskega okolja v državi in ji omogočilo vstop v EU v letu 2004. Uspeh države na poti k vzpostavitvi tržnega gospodarstva in trdne demokracije je bil povezan tudi z velikim napredkom pri usklajevanju zakonodaje z evropskim pravnim redom.

Splošna ocena gospodarske zakonodaje razkrije, da je Slovenija razvila pravni sistem, ki je primerljiv s sistemi drugih uspešnih držav v prehodu srednje in vzhodne Evrope. Cela vrsta zakonov, podedovanih po nekdanji Jugoslaviji, sicer še vedno ureja nekatere gospodarske odnose, vendar se slovenski parlament vestno loteva pomembnih tem in uvaja reforme.

Izidi različnih projektov EBRD za pravno oceno stanja (podrobneje v Prilogi 9 – Pravna

podlaga prehoda) nakazujejo, da ima država pri svojih prizadevanjih za doseganje mednarodnih standardov na glavnih področjih gospodarskega prava še velike možnosti za izboljšave. Zakonodaja je sicer bila izpopolnjena in sproščena, tako da dosega standarde EU, vendar pa ostajajo odprta še mnoga vprašanja popolne kakovosti in izvajanja te zakonodaje.

2.2 Napredek pri prehodu in odzivi gospodarstva

2.2.1 Makroekonomske razmere za poslovanje EBRD

Gospodarska rast se je leta 2003 v celoti znižala na povprečje 2,5 odstotka v primerjavi s 3,3 odstotka v letu 2002, kar je zlasti posledica manjšega čistega izvoza zaradi upočasnjene rasti v EU, ki je glavni trgovinski partner Slovenije. Čeprav je tokrat gospodarska rast že drugič v zadnjih desetih letih padla pod 3 odstotke, se je v skladu s pričakovanji v prvem četrtletju 2004 spet dvignila na 4,2 odstotka na medletni ravni zaradi nadaljevanja trajne rasti notranjega povpraševanja in večjega povpraševanja na zunanjem trgu, ki pa je bilo sicer še vedno negativno.

Inflacija se je v letu 2003 v povprečju znižala na 5,6 odstotka, v prvi polovici leta 2004 pa se je še dodatno znižala na 3,9 odstotka. Tako gibanje inflacije je posledica spleta učinkov manjše gospodarske dejavnosti, poostrene devizne politike in nekoliko manj tudi ukrepov za zadrževanje rasti reguliranih cen in politike plač. Od začetka leta 2003 do sredine leta 2004 je Banka Slovenije znižala svoje obrestne mere za 425–550 odstotnih točk, kar je nekoliko več od znižanja inflacije, ob tem pa je začela zmanjševati stopnjo razvrednotenja slovenskega tolarja v odnosu do evra na 2 – 2,5 odstotka od letne stopnje 3,5 odstotka pred letom dni. Potem ko je Slovenija 28. junija vstopila v mehanizem deviznih tečajev (ERM2), je julija 2004 centralna banka ustalila nominalno razmerje med tolarjem in evrom; centralna pariteta je določena v razmerju SIT/EUR 239,640 s +/- 15 odstotki razpona nihanja. Centralna banka in vlada sta si zastavili cilj čimprejšnjega prevzema evra in ocenjujeta, da bi ga bilo mogoče doseči že na začetku leta 2007. V pripravah na ta prehod morajo biti podatki o cenah že od leta 2005 dalje vedno prikazani v SIT in EUR.

Proračunska politika ostaja trdna kljub povečanim pritiskom in splošni javnofinančni proračunski primanjkljaj ostaja pod maastrihtskimi zahtevami pri 2,4 odstotka BDP v letu 2002 oziroma 2,0 odstotka BDP v letu 2003 po podatkih, ki jih objavlja Evropski statistični urad (Eurostat) in so izračunani po metodologiji ESA95. Po istem viru ostaja javni dolg konec leta 2003 pod 30 odstotki BDP. V bližnji prihodnosti bo Slovenija morala skrbneje uravnavati izdatke in prerazporejati sredstva, da bo lahko dosegla srednjeročni cilj strukturnega ravnotežja. Vlada bo še naprej reševala pritiske, ki izhajajo iz prevzetih obveznosti zaradi pristopa k EU in zvezi NATO, med drugim z deindeksacijo socialnih dajatev in zadrževanjem rasti plač.

Tekoči račun plačilne bilance je konec leta 2003 izkazoval rahel presežek v višini 16,7 milijona EUR (kar je, izraženo v odnosu do BDP, zelo uravnoteženo). To je precej manj od presežka 329,7 milijona EUR (1,4 odstotka BDP), doseženega leto prej zaradi boljših zunanjih razmer. Slovenija je imela v letu 2003 prvič negativni neto dotok neposrednih tujih naložb (NTN), čeprav to ni ogrožalo zunanje stabilnosti države. Tak razvoj je mogoče pojasniti s povečanjem slovenskih naložb v tujini, delno pa tudi z manjšim dotokom NTN v državo po izjemnem letu 2002 zaradi dveh velikih prevzemnih in privatizacijskih poslov.

2.2.2 Uspeh in izzivi prehoda

Podjetniški sektor

Uspešnost podjetij: *Možnosti za nadaljnje povečanje raznovrstnosti dejavnosti v industriji in storitvah.*

Slovenija ima najvišjo raven storilnosti med vsemi gospodarstvi, ki so se 1. maja 2004 pridružila Evropski uniji. Merjeno z ustvarjenim BDP na zaposlenega in izraženo s pariteto kupne moči, je dosegla storilnost Slovenije v letu 2002 skoraj 70 odstotkov povprečja Evropske unije pred širitvijo v maju 2004 (EU-15), leta 1995 pa je bila ta primerjalna raven storilnosti le 60 odstotna. V primerjavi z novimi članicami EU, ki so ji po številu prebivalstva in odprtosti trgovanja podobne, kot je na primer Latvija, raven storilnosti slovenskega gospodarstva več kot dvakrat večja kot v tej baltski državi, stroški dela pa so več kot trikrat višji. Res pa se je povprečna rast storilnosti po letu 2000 vidno upočasnila.

Stroški dela na enoto (s čimer je treba razumeti stroške dela za proizvodnjo ene enote dodane vrednosti ali delež stroškov dela v ustvarjeni dodani vrednosti) so bili za celotno gospodarstvo (storitve in industrijo, brez kmetijstva) enaki povprečju petnajsterice držav članic EU (EU-15). Ostajajo pa nekoliko nižji v industriji, kar kaže nekoliko višjo raven konkurenčnosti tega področja v primerjavi s povprečjem držav EU-15. Dejansko se je storilnost v slovenski industriji v desetih letih prehoda skoraj podvojila, saj se je v letih od 1992 do 2002 povečala za 88 odstotkov, nato pa se je v obdobju 1980–1989 povečevala samo za 4,5 odstotka letno.

Ne glede na to pa je še nekaj možnosti za nadaljnje izboljšave slovenskega gospodarstva, saj industrija še vedno predstavlja 30 odstotkov celotne dodane vrednosti v primerjavi s povprečjem 21,5 odstotka v državah EU-15, storitve pa prinašajo 63 odstotkov celotne dodane vrednosti v primerjavi z 71 odstotki v državah EU-15. To je do neke mere gotovo znak, da je še dovolj prostora za nove storitvene dejavnosti, in to zlasti pri majhnih in srednjih podjetjih. Poleg tega ima slovensko gospodarstvo tudi možnosti za povečanje raznovrstnosti kapitalsko intenzivnejše proizvodjalne panoge (med drugim sta to kemična in farmacevtska industrija) ter v proizvodnjo za posamezne tržne niše v tradicionalnih industrijskih panogah (na primer proizvodnja avtomobilskih delov, predelava hrane).

Kot je v nadaljevanju prikazano v podpoglavju 2.3, sta največji oviri za povečanje raznovrstnosti dejavnosti domačih podjetij zlasti šibkost njihovih bilanc stanja in dejstvo, da ni na voljo skoraj nobenih ustreznih instrumentov financiranja.

Majhna in srednja podjetja: *Potreba po razvijanju bolj prilagojene ponudbe finančnih instrumentov.*

Majhna in srednja podjetja, to so registrirane gospodarske družbe z manj kot 250 zaposlenimi ter samostojni podjetniki, sestavljajo 99,7 odstotka celotnega števila podjetij v Sloveniji. Nekaj več kot 40 odstotkov vseh majhnih in srednjih podjetij je registriranih kot gospodarske družbe, zaposlujejo pa okrog 60 odstotkov vse delovne sile. Mikro podjetij – tj. registriranih gospodarskih družb, ki zaposlujejo od 1 do 9 oseb in niso samostojni podjetniki posamezniki – je med registriranimi majhnimi in srednjimi podjetji kar 90 odstotkov in pomenijo tretjino vseh zaposlitev na tem področju. Samozaposlenih pa je nekoliko manj kot 60.000 oseb.

Pričakujemo lahko, da bodo imela sedanja in nova majhna in srednja podjetja pomembno vlogo pri razvoju slovenskega gospodarstva. Dejansko se zdi, da so ta podjetja sposobna ustvarjati nova delovna mesta, in to zlasti na področju storitev in v obliki samozaposlovanja. Samostojni podjetniki ter majhna in srednja podjetja pomenijo skoraj 80 odstotkov vseh zaposlitev na storitvenem področju, 60 odstotkov pa v industriji. Samozaposlenih v storitvenih dejavnostih je 2,5 krat več kot v industriji, registrirana majhna in srednja podjetja pa zaposlujejo na storitvenem področju v povprečju 4 osebe, v industriji pa 7.

Vlada je oblikovala politiko pospeševanja razvoja majhnih in srednjih podjetij z ustvarjanjem ugodnega poslovnega okolja (med drugimi ukrepi so to tudi tehnološki parki, inkubatorji ali informacije in pomoč pri ustanavljanju podjetij vse na enem mestu) ter z dodatnimi finančnimi instrumenti (vključno s prestrukturiranjem sedanjega Sklada za razvoj malega gospodarstva). Strukturni skladi EU bodo zagotavljali dodatni vir financiranja za pospeševanje malega gospodarstva ter majhnih in srednjih podjetij. Zdi pa se, da bo težavnost dostopa do drugih možnosti nejavnih virov financiranja verjetno ostala pomembna ovira za njihov razvoj. Zato je še toliko bolj potrebno razviti ponudbo finančnih instrumentov, ki bodo bolje prilagojeni potrebam majhnih in srednjih podjetij, kar je zlasti naloga bančnega sektorja.

Tuje naložbe: *Večje možnosti za neposredne tuje naložbe v Slovenijo ob trajni regionalni širitvi slovenskih podjetij.*

Slovenija je imela v letu 2003 prvič po osamosvojitvi negativni neto dotok neposrednih tujih naložb v višini okrog 110 milijonov EUR, potem ko so leta 2002 NTN dosegle rekordno raven neto dotoka v višini 1,6 milijarde EUR, delno zaradi dveh velikih poslov. V primerjavi z neto pozitivnimi, pa še vedno sorazmerno majhnimi pritoki v višini od 55 do 267 milijonov evrov v letih 1996–2001 (0,9 do 1,9 odstotka BDP) je videti, da so podatki za leto 2003 bolj naključni, ob tem pa je neposredna primerljivost omejena tudi zaradi spremenjenega načina obračunavanja v letu 2001. Zdi se, da so taki podatki posledica manjšega dotoka neposrednih tujih naložb v državo in hkrati večjega odtoka neposrednih tujih naložb iz države. Slovenska podjetja se zaradi vedno večje vloge, ki jo imajo v regionalnem gospodarskem prostoru širijo na tuje, hkrati pa mora tudi Slovenija pritegniti nove neposredne tuje naložbe, da se bo lahko še naprej gospodarsko razvijala.

Zaradi tega je bil sredi leta 2004 sprejet zakon, s katerim naj bi Slovenija postala privlačnejša za tuje vlagatelje. Zakon predvideva državne pomoči tujim podjetjem v obliki nevračljivih subvencij za velike dolgoročne naložbe ter poenostavitev poslovanja agencije za pospeševanje neposrednih tujih naložb in izvoza. Dejansko namerava Slovenija poleg obsežnih priprav na neposredne tuje naložbe v zvezi z načrtovano privatizacijo več velikih državnih podjetij povečati privlačnost za povsem nove naložbene projekte in s tem zagotoviti trajnostni dotok neposrednih tujih naložb v dolgoročnejši perspektivi razširjene Evropske unije.

Po pristopu k EU je iz posameznih pripovedovanj že mogoče zaznati znake nekoliko večje privlačnosti za tuje vlagatelje. Očitno kaže na to tudi odločitev francoskega proizvajalca avtomobilov, družbe Renault, ki že dolgo vlaga v Sloveniji, da bo z novo naložbo 400 milijonov evrov podvojila sedanje proizvodne zmogljivosti v državi na 210.000 avtomobilov letno, kar je slovenska vlada spodbudila z lastno udeležbo v višini 10 odstotkov celotne naložbe. Tudi Agencija RS za gospodarsko promocijo Slovenije in tuje investicije (TIPO)

vidi dobre možnosti za večji dotok neposrednih tujih naložb, ki naj bi srednjeročno dosegle 3 odstotke BDP letno. Za to ima Slovenija gotovo na voljo potrebno visoko kvalificirano delovno silo prometne povezave, čeprav bi se še lahko pojavljale težave s pridobivanjem zemljišč. Za polno uresničitev vseh teh možnosti pa bo nujen napredek tudi v poslovnem okolju in privatizaciji.

Poslovno okolje: *Graditi je treba na doseganju napredku in še izboljšati razmere za poslovanje.*

V zadnjem času je Slovenija dosegla napredek pri izboljšanju poslovnega vzdušja, deloma tudi zaradi prevzema evropskega pravnega reda. Tako je na primer spremenila zakonodajo o prevzemih in trgu vrednostnih papirjev, ki jo je vlada pripravila v letu 2003 in je bila sprejeta julija 2004. Drugi primeri se nanašajo na reformo javnih naročil v skladu z zahtevami EU, tako da sta bila poenostavljena zakonodaja in uveden elektronski postopek obveščanja, ali na primer na sprejetje končnih določb o razpustitvi Slovenske razvojne družbe (SRD) aprila 2004. Sprejeti so bili ali pa se še sprejemajo tudi drugi ukrepi, ki niso neposredno povezani s pristopom k EU. Med njimi so nov zakon o delovnih razmerjih iz leta 2003, ki opredeljuje in prožneje ureja pogodbeno razmerja med delodajalci in delojemalci, ali uvajanje deindeksacije mehanizmov za določanje plač v javnem in zasebnem sektorju. Vlada je najavila tudi uvedbo programa "vse na enem mestu" za registracijo novih družb v 14 dneh.

Toda utrinki poslovnega vzdušja za leto 2005, ki jih je objavila Svetovna banka, kažejo, da bi lahko Slovenija v primerjavi z gospodarstvi OECD, s katerimi se lahko primerja in se po njih zgleduje, še bolj napredovala. Po različnih vidikih poslovanja se zlasti za majhna in srednja podjetja zdi, da si je za ustanavljanje in zapiranje družbe ali za vpis posesti v zemljiško knjigo treba vzeti več časa in je tudi dražje kot drugje, da so najemanje in odpuščanje delavcev ter pogoji zaposlovanja še vedno bolj zapleteni in togi ter da sta sodno uveljavljanje pogodbenih obveznosti in izterjava veliko bolj dolgotrajna. Glede tega se je treba celoviteje lotiti urejanja učinkovitosti pravosodnega sistema, saj ukrepi, ki jih je uvedla vlada za zmanjšanje sodnih zaostankov niso bistveno zmanjšali težav dolgotrajnih sodnih postopkov, kot je ugotovila Evropska komisija v svojem Izčrpnem poročilu o spremljanju stanja iz leta 2003.

Končno bo izboljšanje konkurenčnega okolja ključnega pomena tudi za ustvarjanje boljšega poslovnega okolja z oblikovanjem verodostojne in pregledne kulture konkuriranja med udeleženci na trgu. Prispievalo bi torej k uresničevanju pomembno večje učinkovitosti, ki bi koristila mnogim gospodarskim področjem in ne nazadnje tudi potrošnikom. Tako bi se lahko, kot poudarja Evropska unija v svojem Izčrpnem poročilu o spremljanju stanja, povečali učinkovitost delovanja in neodvisnost Urada za varstvo konkurence (UVK). Med nujnimi ukrepi, ki jih je treba sprejeti, da bi to dosegli, so večja pooblastila UVK, kar pomeni tudi možnost, da sam določa denarne kazni za protikonkurenčno obnašanje vključno s politiko popustljivosti ter da poveča število zaposlenih strokovnjakov v skladu s svojimi dolgoročnimi potrebami.

Privatizacija: *Odločno dokončanje privatizacije velikih družb na ključnih področjih gospodarstva je izredno pomembno za večjo splošno gospodarsko uspešnost.*

Glede na oceno slovenskih oblasti, da tržne razmere niso ugodne, v zadnjih dveh letih ni bilo velikega napredka pri izvajanju programa privatizacije, ki ga je sprejel Državni zbor RS. V industriji je bila avgusta 2003 začasno ustavljena privatizacija ključnih družb Slovenskih železarn, decembra 2003 pa je bil ustavljen tudi postopek privatizacije proizvajalca aluminija, podjetja Talum. Na finančnem področju poteka nadaljnja konsolidacija, ki jo je vlada napovedala leta 2003, pred dokončno prodajo dveh največjih bank in vodilne zavarovalnice. In končno zamuja tudi prodaja dodatnega deleža Telekom Slovenije, katerega 62 odstotkov je zdaj v lasti države, in je pred letom 2005 gotovo ne bo, saj je veljalo, da razvoj dogodkov

na področju telekomunikacij v zadnjem času ni bil najprimernejši za dokončanje tega posla v najboljših mogočih razmerah.

Kljub ponavljanju svoje zavezanosti dokončanju programa privatizacije, ki ga je Državni zbor sprejel oktobra 2003, slovenske oblasti menijo, da je uresničitev tega cilja odvisna tudi od njihove zmožnosti, da pri prodaji teh družb dosežejo največjo mogočo vrednost. Taki pomisleki so sicer legitimni, vendar jih je treba pretehtati v povezavi s splošnimi koristmi, ki bi jih slovensko gospodarstvo imelo zaradi večje konkurence na trgu in uspešnejšega poslovanja po privatizaciji velikih družb na teh ključnih področjih. V bankah, ki imajo v državi, kot je Slovenija, osrednjo vlogo pri finančnem posredovanju, ostaja malo manj kot polovica vseh sredstev v javni ali mešani lasti. Na področju telekomunikacij je privatizacija primarnega operaterja kritični dejavnik za uresničitev pričakovanih pozitivnih učinkov sprostitve trga, podobno kot v mnogih drugih državah EU. Po ocenah ostaja delež zasebnega sektorja v BDP na 65 odstotkih v primerjavi z več kot 75 odstotki tega deleža v drugih novih državah članicah EU.

Finančni sektor:

Bančništvo in zavarovalništvo: *Možnosti za večjo učinkovitost pri finančnem posredovanju po konsolidaciji in privatizaciji.*

Prva faza privatizacije Nove Ljubljanske banke (NLB), v kateri sta kupili deleže KBC iz Belgije in EBRD, in sicer prva v višini 34, druga pa 5 odstotkov, je bila končana konec leta 2002. Drugi zasebni vlagatelji, ki imajo 12,5-odstotni delež, niso izrazili posebnega interesa za dodatni 9-odstotni delež, ki jim je bil ponujen jeseni leta 2002. Vlada ima še vedno v rokah odločujoči 35,4-odstotni manjšinski delež, kar skupaj z deleži državnih skladov in družb v pretežno državni lasti ter občin pomeni, da ima država v lasti še vedno 48,5 odstotkov NLB. Privatizacija Nove Kreditne banke Maribor (NKBM) je bila leta 2002 ustavljena in se še ni ponovno začela, čeprav je bila prodaja 33-odstotnega deleža vključena v program privatizacije za obdobje 2004–2005, ki ga je Državni zbor sprejel jeseni leta 2003. Pričakovati je, da se bo postopek privatizacije začel po končani združitvi NKBM s Pošto banko Slovenije, ki se je začela julija 2004 in naj bi ustvarila širok finančni steber, kot so pred letom dni najavile slovenske oblasti.

Vstopanje tujih bank na slovenski trg po letu 2001 je močno povečalo konkurenco. Tak razvoj je omogočil večjo dobičkonosnost tega sektorja, čeprav je bilo treba marže znižati, stroški obratovanja (zlasti stroški za osebje) pa so se zelo povečevali. Vstop tujih bank je pomembno razširil in popestril ponudbo bank, ki so se od produktov za velika podjetja zdaj bolj usmerile k manjšim strankam (majhnim in srednjim podjetjem) in v poslovanje z občani (gospodinjstva). Toda velike družbe, med katerimi so tudi nekatera državna podjetja brez lastnega izvoza, najemajo zdaj vedno več posojil v tuji valuti, da tako lahko izkoristijo boljše pogoje kreditiranja v tujini, pri čemer pa se pogosto ne zavarujejo ustrezno pred valutnimi tveganji. V letu 2003 sta bili dve tretjini novih posojil, odobrenih družbam v letu 2003 denominirani v tujih valutah (predvsem v evrih), financirani pa sta bili iz posojil, ki so jih banke najemale v tujini.

Februarja 2003 je dolgo pričakovani sklep Ustavnega sodišča končno odprl pot za privatizacijo zavarovalnic. Dejansko je le potrdil spremembe lastniške strukture vodilne zavarovalnice Triglav in pozavarovalnice Sava, ki so bile v ta namen potrebne. 85-odstotni delež družbenega kapitala v Zavarovalnici Triglav je bil zaupan državi, ki ga je izročila v

hrambo Slovenski odškodninski družbi (SOD), in proti koncu leta 2003 je bila ocenjena vrednost družbe. Triglav naj bi bil zdaj kmalu pripravljen za prodajo, najavljeni pa so bili tudi načrti za možno združitve Save z Novo Kreditno banko Maribor (NKBM). Pričakuje se, da bo prodaja Zavarovalnice Triglav zasebnim vlagateljem veliko prispevala k nadaljnjemu povečanju konkurence in boljši učinkovitosti poslovanja v tem sektorju, ki ima po ocenah sedaj nizko stopnjo storilnosti.

Trg kapitala: *Storjeni prvi koraki k boljši urejenosti in nadziranju še vedno sorazmerno majhnega trga kapitala.*

V povezavi s spornimi nakupi nekaterih tujih vlagateljev v zadnjih letih so se pokazale pomembne pomanjkljivosti zakonodaje, ki ureja trg vrednostnih papirjev. Med takimi primeri so domneve o trgovanju na podlagi dostopa do notranjih informacij in o cenovnih manipulacijah pri prevzemu farmacevtske družbe Lek s strani švicarskega koncerna Novartis novembra 2002. V začetku leta 2003 je Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) predala sodišču 27 zadev; vendar sodišče še ni nič ukrenilo, tako da ti primeri lahko celo zastarajo. Tudi ukrepi za obravnavanje domnevnega dogovorjenega nastopa za pridobitev nadzora nad največjo slovensko pivovarno Union med njenim neposrednim tekmečem, pivovarno Laško, in drugimi v boju proti vstopu družbe Interbrew iz Belgije so bili omejeni zaradi nezadostnih pooblastil agencije, da bi tako ravnanje lahko preiskovala in kaznovala. Poleg mogočih negativnih posledic za konkurenco na trgu piva tako stanje vzbuja skrb in nujno bo treba povečati možnosti sodelovanja med nadzorniki trga vrednostnih papirjev in Uradom za varstvo konkurence.

Tudi Evropska komisija je ugotovila, da bo treba okrepiti izvršilna pooblastila in upravne zmogljivosti nekaterih organov za finančni nadzor in glede na sorazmerno majhen trg kapitala zlasti utrditi vlogo Agencije za trg vrednostnih papirjev. Cela vrsta sprememb zakona o trgu vrednostnih papirjev, ki je bila najavljena jeseni leta 2003, je bila julija 2004 tudi sprejeta in naj bi prispevala k večji preglednosti trga vrednostnih papirjev, zlasti glede trgovanja na podlagi notranjih informacij, cenovne manipulacije ter opredelitve javnih delniških družb in njihovih obveznosti finančnega poročanja. To naj bi izboljšalo možnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev, da sodeluje z Uradom za varstvo konkurence. Pooblastila agencije za preiskovanje in sankcioniranje neprimernega ravnanja bi bilo mogoče še povečati, hkrati pa izboljšati tehnične zmogljivosti in hitrost sodnih oblasti pri obravnavanju zadev, ki so povezane s posli na trgu vrednostnih papirjev.

Infrastruktura in okolje:

Regionalni razvoj: *Uvedba neproračunskih in finančnih instrumentov posrednikov za reševanje regionalnih neskladij in njihova uporaba skupaj s skladi EU.*

Z BDP na prebivalca v višini okrog 70 odstotkov povprečja petnajsterice držav članic Evropske unije (EU-15) je Slovenija najrazvitejša med novimi članicami EU. Toda razlike med regijami ostajajo sorazmerno velike, saj je bil na primer za regijo glavnega mesta, Ljubljane, ta podatek 140 odstotkov državnega povprečja v letu 2002. Preostale regije v državi pa so manj razvite in v večini od teh je BDP na prebivalca dosegal 69 do 90 odstotkov državnega povprečja. Jeseni leta 2003 je bil sprejet nov zakon o spodbujanju skladnejšega regionalnega razvoja. V njegovih določbah je predvidene nekaj decentralizacije v korist lokalnih skupnosti, in sicer glede upravljanja regionalnih razvojnih projektov, vključeno pa je tudi uvajanje javno-zasebnega partnerstva za financiranje regionalnih razvojnih projektov.

Poleg tega tudi Enotni programski dokument, ki predvideva vrstni red uporabe strukturnih skladov, določa za obdobje 2004–2006 na regionalni ravni tri prednostne cilje. Prvi je podpora majhnim in srednjim podjetjem, pospeševanju podjetniških grozdov in tehnoloških omrežij ter razvoju turizma v regiji. Drugi cilj je usmerjen bolj v družbene in socialne naloge in zajema strokovno vključevanje oseb s posebnimi potrebami, razvoj permanentnega izobraževanja, izboljšanje kakovosti izobraževanja in lažji dostop do njega. Tretji cilj pa je prestrukturiranje dejavnosti kmetijstva in ribištva. Poleg tega bodo kohezijski skladi dodatno prispevali k financiranju transportnih in okoljskih projektov na državni ravni.

Energetika: *Dokončna sprostitvev trgov elektrike in plina bo uresničena v prihodnjih letih.*

Sprostitvev trgov elektrike in plina poteka postopoma, kot je vlada tudi načrtovala. Prvi koraki v tej smeri so bili narejeni leta 2002, trg elektrike pa je bil nato dodatno odprt za tuje dobavitelje 1. januarja 2003, čeprav je bila zgornja meja uvoza določena pri 25 odstotkih celotne porabe. Tudi trg plina je bil delno odprt za dobave iz tujine v korist uporabnikov, ki ga porabijo več kot 25 milijonov kubičnih metrov na leto, in proizvajalcev elektrike, kar pomeni polovico vse porabe. Maja 2003 so bila sprejeta obratovalna navodila za prenos zemeljskega plina in upravljanje plinovodnega omrežja. Julija 2004 se je energetske trg sprostil za industrijske porabnike, do leta 2007 pa naj bi se še za gospodinjstva.

Cene energije naj bi se v bližnji prihodnosti postopoma prilagajale, saj namerava vlada zniževati inflacijo z omejenim povečevanjem reguliranih cen. Cenovna neskladja, od katerih imajo še vedno koristi velika industrijska državna podjetja, se odpravljajo v skladu s prevzetimi obveznostmi do Evropske unije. Organ, ki ureja to področje (Agencija za energijo), pa je treba še naprej utrjevati, ugotavlja Evropska komisija v svojem Izčrpnem poročilu o spremljanju stanja. Slovenija bi lahko izboljšala tudi raven svoje energetske učinkovitosti, saj znaša njena energetska intenzivnost 1,75 povprečja petnajsterice EU-15.

Promet: *Začeta je reforma železnic, za avtoceste pa se uvaja javno-zasebno partnerstvo.*

Vlada je začela prestrukturirati sektor železnic na podlagi spremembe Zakona o železniškem prometu leta 2003. Z zakonodajne strani je bila s to spremembo ustanovljen Agencija za železniški promet kot uravnavalni organ, načrtana pa je bila tudi razdelitev prejšnjega enovitega upravljavca v tri enote: za prevoz potnikov, tovorne prevoze in upravljanje infrastrukture. Vendar bodo potrebni še dodatni napor, saj bo treba s specializiranim usposabljanjem osebja okrepiti uravnavalni organ, to je Agencijo za železniški promet. Določiti bo treba še metodologijo za obračunavanje uporabe infrastrukture, kot je ugotovila Evropska komisija. Načrt predvideva finančno in gospodarsko prestrukturiranje upravljavca železnic, ki so v prvi polovici leta 2004 po več letih prvič spet ustvarile dobiček.

Tudi za cestne povezave je Državni zbor konec leta 2003 sprejel nov program za gradnjo dodatnih 539 kilometrov avtocest za razširitev sedanjega omrežja. Poleg tega je bil leta 2003 sprejet tudi zakon, s katerim se je Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji (DARS) iz javnega podjetja preoblikovala v pogodbenega izvajalca države in spremenila svoj status javnega podjetja v navadno delniško družbo. Namen te spremembe je bil omogočiti sodelovanje izvajalcev iz zasebnega sektorja pri graditvi, upravljanju in vzdrževanju avtocest.

Telekomunikacije: *Mogoče koristi večje urejenosti in "poštene konkurence", podprte s privatizacijo primarnega operaterja.*

Sprostitev trga telekomunikacij je v zadnjih letih sicer formalno potekala, vendar ni pripeljala do bolj "poštene konkurence", še zlasti ne pri storitvah v fiksnem omrežju. Treba bo še poskrbeti za polno uveljavitev evropskega pravnega reda, zlasti glede obveznosti operaterjev z močnim položajem na trgu do drugih operaterjev, ob tem ko se tudi cene še ne določajo po dejanskih stroških, kar je prav tako potrdila Evropska komisija v svojem Izčrpnem poročilu o spremljanju stanja. Marca 2004 je bil sprejet nov zakon o elektronskih komunikacijah, s katerim je bil v slovensko zakonodajo prenesen evropski pravni red.

Odkar je bil leta 2001 ustanovljen urejevalni organ (Agencija za telekomunikacije, radiodifuzijo in pošto) za to področje, so dane možnosti za njegovo boljše ureditev. Dejansko pa bo agencija potrebovala večja pooblastila in več sredstev, da bo lahko uspešno reševala vprašanja, kot so diskriminacija s strani primarnega operaterja in njegovih hčerinskih družb na različnih delih trga. Razen tega je vlada najavila, da se je prodaja 25-odstotnega deleža Telekom Slovenije, ki je bila vključena v program privatizacija za obdobje 2004–2005, ki ga je sprejel Državni zbor, premaknila v čas po letu 2004. Splošno priznано je, da bi privatizacija primarnega operaterja povečala pošteno konkurenco v vseh delih trga, ne nazadnje tudi v fiksni telefoniji, kjer bi se vzpostavilo vzporedno omrežje.

2.3 Dostop do potrebnega kapitala in naložb

Domače kreditiranje

Bančna posojila ostajajo prvi vir financiranja za slovensko gospodarstvo, še zlasti za podjetja. Konec leta 2003 so vsa bančna posojila pomenila okrog 44 odstotkov BDP, od tega jih je bilo skoraj dve tretjini za podjetja, približno ena četrtnina za gospodinjstva in manj kot desetina za državo. Leta 2003 sta bili dve tretjini novih posojil, ki so jih banke odobrile podjetjem, denominirani v tujih valutah (predvsem v evrih), za financiranje teh posojil pa so se banke zadolževale v tujini. Poleg možnosti prevelikega zadolževanja zaradi zniževanja obrestnih mer in vpliva pričakovanega prevzema evra, na kar je nedavno opozoril MDS, je strožji nadzor na tem področju nujen tudi zato, ker veliko posojil, ki niso ustrezno zavarovanja proti valutnim tveganjem, najemajo nekatera velika državna podjetja, ki nimajo svojega izvoza. Lokalne banke neuradno že izražajo zaskrbljenost v zvezi s konkurenčnim bojem za domače stranke, zaradi česar podcenjujejo tveganja svojih prednostnih dolgov. Guverner Banke Slovenije je ta problem nakazal na nedavnem bančnem seminarju, ko je govoril o tem, da bi morale banke bolje oceniti kreditna tveganja, in poudaril, da nekatere banke ponujajo "nepojasljivo ugodne" pogoje za svoja posojila. Banke so tudi vedno bolj zaskrbljene zaradi vse neugodnejših bilanc stanja domačih podjetij, ker se dodatno zadolžujejo.

Zasebni lastniški kapital

Skladi zasebnega lastniškega kapital so praktično izginili iz Slovenije. Eden od skladov, v katerega je vlagala tudi EBRD, že od leta 1999 ni imel nobene nove naložbe. Neki drugi, ki je dejansko vlagal samo v delniške družbe, ki so kotirale na borzi, se zapira. V državi tudi ni drugih visoko tveganih produktov, kot so na primer oblike dolžniško-lastniško financiranja (mezzanine).

Trg kapitala

Trg kapitala ponuja slovenskemu gospodarstvu delni sekundarni vir financiranja, saj je sorazmerno majhen. Tržna kapitalizacija je v letih 2002 in 2003 skupaj s prostim trgom pomenila le nekaj več kot 40 odstotkov BDP (manj kot eno tretjino doseženega v prejšnjih letih). Delnic je bilo malo več kot polovica vse kapitalizacije, obveznic pa nekaj manj kot tretjina. Trg kapitala je tudi sorazmerno slabo likviden, saj je letni promet v letu 2003 dosegel le nekaj več kot 10 odstotkov celotne tržne kapitalizacije v letu 2003 (okrog eno četrtno vrednosti prejšnjih let), pri čemer se polovica vsega trgovanja opravi z delnicami. Državne institucije so še vedno najpomembnejše na trgu obveznic z več kot 80 odstotki celotne kapitalizacije na tem trgu.

Neposredne tuje naložbe

Leto 2002 je bilo za Slovenijo izjemno, saj je bilo čistega dotoka neposrednih tujih naložb za skoraj 1,6 milijarde EUR, kar je bilo zlasti posledica Novartisovega prevzema farmacevtske družbe Lek in prodaje deleža v vodilni slovenski banki, Novi Ljubljanski banki, belgijski KBC. To je pomenilo polovico vseh neposrednih tujih naložb, ki jih je država prejela v obdobju med leti 1992 in 2002. V letu 2003 je imela Slovenija prvič po osamosvojitvi negativni čisti dotok neposrednih tujih naložb, in sicer v višini okrog 110 milijonov EUR. V letu 2003 je delež neposrednih tujih naložb na prebivalca dosegel nekaj manj kot 1.500 EUR v primerjavi s 1.800 EUR v drugih novih članicah EU.

3 STRATEŠKE USMERITVE

3.1 Prednostni cilji banke za obdobje strategije

Ključni kratkoročni prednostni cilji

Glede na analizo preostalih ciljev prehoda Slovenije v tržno gospodarstvo se bo EBRD v obdobju te strategije usmerila predvsem v podporo podjetniškega sektorja v državi s ponudbo bolj tveganih produktov. Banka se bo v skladu s svojimi načeli poslovanja odzivala na različne priložnosti, ki se bodo odpirale, pri tem pa se bo jasno opredeljevala predvsem za prednostne cilje, našteje v nadaljevanju. Za pomoč pri financiranju projektov (po načelu dodatnosti) se bo banka odločala za vsak primer posebej. Prednostni cilji so:

- ponuditi lokalnim podjetjem produkte z višjo stopnjo tveganosti v Sloveniji in zunaj njenih meja; podpirati zlasti slovenske naložbe v jugovzhodni Evropi s posebej za to prilagojenimi produkti (*npr.* možnosti večprojektnega kreditiranja z lastniškim kapitalom ali posojili);
- podpreti upravičene projekte privatizacije ali sanacije v slovenskem podjetniškem sektorju, pri čemer bo posebna pozornost namenjena finančnemu sektorju;
- podpreti majhna in srednja podjetja in majhne občine z dolgoročnim financiranjem prek lokalnih finančnih posrednikov, s čimer naj bi se razširila ponudba finančnih storitev;
- podpreti tuje neposredne naložbe v Slovenijo z mehanizmi deljenega tveganja.

Banka se z nekaterimi večjimi slovenskimi podjetji iz zasebnega sektorja dogovarja o možnostih za večprojektno kreditiranje za regionalne naložbe in konsolidacijo kapitala, z različnimi vladnimi organi pa za privatizacijo in industrijsko prestrukturiranje.

Dialog o politiki

Banka bo gradila politiko na svojih odličnih odnosih s slovenskimi organi pri iskanju ustreznih rešitev za dokončanje privatizacije ali prestrukturiranja velikih podjetij (finančni sektor, kovinska industrija, telekomunikacije in oskrba z energijo). Banka bo še naprej pomagala Sloveniji pri sprejemanju hipotekarne zakonodaje.

3.2 Izzivi posameznih področij in cilji banke

3.2.1 Podjetniški sektor

Cilji uspešnega prehoda v tržno gospodarstvo

Na podlagi analize iz točk 2.2.2 in 2.3 so za podjetniški sektor pomembni ti cilji uspešnega prehoda:

- podpora trajni regionalni širitvi slovenskih podjetij,
- dokončanje privatizacije velikih podjetij na ključnih področjih,
- razvoj dejavnosti z veliko dodano vrednostjo s podpiranjem neposrednih tujih naložb ter majhnih in srednjih podjetij in s podporo pri prestrukturiranju podjetij s ciljem reševanja regionalnih neskladij,
- potreba po razvoju bolj prilagojene ponudbe finančnih instrumentov za majhna in srednja podjetja.

Prednostne naloge

- Banka se bo usmerila v podporo domačim in tujim podjetjem z bolj tveganimi produkti. Med takimi so neposredno financiranje z lastniškim kapitalom, pa tudi razne oblike dolžniško-lastniško (mezzanine) financiranja, podrejeni dolg, vse vrste posojil z udeležbo na dobičku (posojila, katerih vračanje je odvisno od dobička iz poslovanja posojilojemalca pred davki, obrestmi, amortizacijo in odpisi) in obveznice z visokimi donosi. Take naložbe EBRD bodo izboljšale konkurenčnost naših strank, prednosti za lokalna podjetja pa se bodo pokazale v njihovih močnejših bilancah stanja.
- Banka bo podpirala konsolidacijo kapitalskih deležev v zasebni lasti, kadar bo primerno, tudi z udeležbo strateških vlagateljev, s posebnim poudarkom na pospešenem prestrukturiranju podjetij in povečanju konkurenčne sposobnosti slovenske industrije.
- Banka bo podpirala prestrukturiranje in privatizacijo velikih podjetij. Podjetjem v Sloveniji bo pomagala pri financiranju njihovih potreb z inovativnimi, prožnimi, dolgoročnimi oblikami financiranja. Kadar bo potrebno, bo EBRD nastopila tudi kot pošten posrednik z začasnim kapitalskim vložkom v primerih, ko glavni vlagatelj začasno potrebuje banko za premostitev finančne vrzeli.
- Lastniški in kvazilastniški kapital ali strukturirane oblike zadolževanja bodo zagotovljene za ustrezne naložbe slovenskega podjetniškega sektorja, predvsem majhnih in srednjih podjetij, v sosednjih regijah, zlasti na jugovzhodu Evrope.
- Podpora zdraviliško-sprostitutvenemu hotelirstvu v turizmu z razvojem ustvarjalnih finančnih instrumentov.

3.2.2 Finančni sektor

Cilji uspešnega prehoda v tržno gospodarstvo

Na podlagi analize iz točk 2.2.2 in 2.3 so za finančni sektor pomembni ti cilji uspešnega prehoda:

- podpora večji učinkovitosti pri finančnem posredovanju s konsolidacijo in privatizacijo,
- razširjene možnosti dostopa domačega podjetniškega sektorja, zlasti majhnih in srednjih podjetij in majhnih občin, do lastniškega in kvazilastniškega kapitala in strukturiranega financiranja.

Prednostne naloge

- Banka bo nadaljevala kreditiranje v sodelovanju s Svetovnim okoljskim skladom (GEF).
- Banka bo usklajeno z EU in skupaj s finančnimi posredniki razvijala široko ponudbo produktov, kot so dolgoročna hipotekarna posojila, finančni najemi (lizing) in delitev tveganja, in s tem podpirala majhna in srednja podjetja, kmetijsko dejavnost in majhne občine.
- Kadar koli bo to izvedljivo, bo banka podprla konsolidacijo, združevanje in privatizacijo bank in zavarovalnic.
- Banka bo ponovno pregledala možnosti za sklad zasebnega lastniškega kapitala v Sloveniji v povezavi s celotnim trgom nekdanje Jugoslavije, saj bi položaj Slovenije kot nove države članice EU in njene trdne vezi z drugimi državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije omogočili Sloveniji imeti zelo pomembno vlogo na primer v nekem regionalnem balkanskem skladu. V takem skladu bi lahko bila sredstva za naložbe v Sloveniji kot delu balkanske regije. Banka je v srednji in

vzhodni Evropi pogostokrat opazila, kako si podjetje, ki uspešno posluje v eni državi, zaradi širitve trga išče podobne priložnosti še v drugih sosednjih državah in Slovenija bi lahko imela podobne primere.

3.2.3 Infrastruktura/okolje

Cilji uspešnega prehoda v tržno gospodarstvo

Na podlagi analize iz točk 2.2.2 in 2.3 so za infrastrukturo in okolje pomembni ti cilji uspešnega prehoda:

- dokončanje prestrukturiranja Slovenskih železnic,
- dokončanje okoljskih naložb občin, po možnosti z neproračunskim financiranjem ali s pomočjo posrednikov, da se zagotovi dopolnjevanje z viri EU,
- dokončna sprostitev trga z elektriko in plinom,
- popolna vključitev prenosa elektrike v mednarodno omrežje,
- ublažitev naraščajočega neravnotežja med ponudbo in povpraševanjem pri oskrbi z elektriko,
- privatizacija regionalne mreže primarnega operaterja fiksnega telekomunikacijskega omrežja.

Prednostne naloge

Promet

- Banka bo podpirala pobude vlade za prestrukturiranje/sanacijo železnic in iskala možnosti za posojilo železnicam brez državnega poročstva. V to bi bile vključene tudi podpora boljšemu poslovanju, financiranje in posodobitev infrastrukture na progi Koper-Divača.

Komunalna infrastruktura/okolje

- Banka si bo prizadevala podpirati občine z dolgoročnim financiranjem. Za manjše občine bo pri tem, kadar koli bo mogoče, vključila finančne posrednike. Ponudila bo rešitve za neproračunsko financiranje, vključno javno-zasebnim partnerstvom, ki je lahko učinkovit mehanizem za financiranje potrebnih infrastrukturnih projektov v večjih občinah.

Energija

- Kadar bo le mogoče, bo banka spodbujala financiranje projektov za proizvodnjo in učinkovito rabo energije in pri tem tudi sama sodelovala; posebej pozorno bo pri tem spremljala morebitne pobude zasebnega sektorja. Banka bo proučila tudi možnosti za izkoriščanje obnovljivih virov energije tam, kjer ima Slovenija izdelano sodobno metodologijo oblikovanja tarif v podporo takim projektom.

Telekomunikacije

- Banka bo stopnjevala razprave s slovenskimi oblastmi o vseh predprivatizacijskih in privatizacijskih premikih za pomembne deleže telekomunikacijskih podjetij v državni lasti.
- Banka bo pripravljena pomagati slovenskim operaterjem fiksnega in mobilnega omrežja pri pripravi in izvajanju njihove strategije za nakup deležev in širitev v regiji.

4. DRUGE MEDNARODNE FINANČNE INSTITUCIJE IN VEČSTRANSKE DONATORSKE ORGANIZACIJE

4.1 Evropska unija (EU)

Evropska komisija je najavila, da bo Slovenija po pristopu prejela za obdobje 2004–2006 skupaj 426,5 milijona EUR v strukturnih in kohezijskih skladih. Sredstva iz kohezijskih skladov bodo znašala 189 milijonov EUR in so namenjena za financiranje okoljskih in infrastrukturnih projektov.

Sredstva iz strukturnih skladov bodo znašala 237,5 milijona EUR in so predvidena za financiranje ukrepov za uresničevanje treh prednostnih ciljev iz Enotnega programskega dokumenta, ki ga je predlagala Slovenija. To so:

- (i) spodbujanje proizvodnega/podjetniškega sektorja in konkurenčnosti,
- (ii) razvoj človeških virov in zaposlovanja,
- (iii) prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva.

Sodelovanje EBRD z EU: Poleg odličnih stikov med Brusljem in EBRD v Londonu ima tudi regionalni urad zelo tesne in poglobljene odnose z delegacijo EU v Sloveniji. Kljub dobremu sodelovanju pa zaradi majhnega obsega ni bilo mogoče pripraviti sofinanciranja med EBRD in EU za predpristopne projekte ISPA in PHARE. Pač pa je EBRD vključeval Slovenijo v vsak program, ki so ga pripravili skupaj z EU (za majhna in srednja podjetja, majhne občine, kmetijske dejavnosti). Tudi za strukturne sklade potekajo poglobljeni razgovori z ustreznimi vladnimi agencijami o mogočem sofinanciranju. Ti razgovori še niso obrodili sadov, ker gre zdaj v glavnem za izbiranje projektov; pač pa se EBRD v soglasju z vlado dogovarja z združenimi bankami o tem, kako izkoristiti možnost kreditiranja kmetijstva EU za razvoj kmečkega turizma (prenočišča z zajtrkom). Prav tako potekajo razgovori o večjih infrastrukturnih projektih iz kohezijskih skladov in posvetovanja z EIB.

4.2 Mednarodni denarni sklad

Mednarodni denarni sklad (MDS) v Sloveniji nima stalnega programa. Njegova zadnja ocena slovenskega gospodarstva (posvetovanja po IV. členu Statuta MDS) so bila objavljena maja 2004.

V tem dokumentu je MDS poudaril:

- (i) zniževanje inflacije ostaja izziv za nemoten prehod v članstvo v ERM2 in morebitni prevzem evra, zato sta nujno potrebna omejevalna denarna politika in upočasnitev rasti plač z deindeksacijo in večjo diferenciacijo na podlagi dosežene storilnosti;
- (ii) fiskalna politika naj bi bila usmerjena v zmanjšanje pritiskov na proračun zaradi vstopa v EU in v obvladovanje tveganja morebitne prevelike rasti povpraševanja v zasebnem sektorju;
- (iii) posebej pomembna bo krepitev nadziranja in preudarnega spremljanja poslovanja finančnih institucij za zavarovanje pred tveganji hitre rasti zadolževanja in pritiskov na finančni sektor.

4.3 Svetovna banka (SB)

Svetovna banka se po letu 2000 ne vključuje več v nove projekte, ker je Slovenija marca 2004 dosegla status potencialne donatorke. Leta 2003 je Svetovna banka pri pripravah na vstop Slovenije v EU pripravila Oceno finančne stabilnosti na podlagi zadnjih podatkov in jo skupaj z MDS objavila hkrati s še tremi poročili o spoštovanju standardov in kodeksov pri računovodenju in revidiranju, upravljanju in vodenju podjetij ter plačilni nesposobnosti in pravicah upnikov.

Izvajata se samo še dva projekta v skupni vrednosti 24,5 milijona USD, in sicer:

- (i) projekt razvoja upravljanja sistema zdravstvenega varstva v vrednosti 9,5 milijona USD, ki naj bi se končal konec junija 2004,
- (ii) projekt posodobitve evidentiranja nepremičnin v vrednosti 15 milijonov USD, ki naj bi bil končan konec junija 2005,
- (iii) donacija institucionalnemu razvojnemu skladu za usposabljanje javnih računovodij, ki se bo nadaljevala do jeseni leta 2006.

4.4 Evropska investicijska banka

V zadnjih dveh letih je EIB sprostila 445 milijonov evrov za nove projekte v Sloveniji.

Med temi projekti so:

- (i) okoljsko posojilo
- (ii) dve posojili za promet (ceste in železnice)
- (iii) kreditna linija strukturnih skladov za sofinanciranje
- (iv) globalno posojilo Novi Ljubljanski banki (NLB) za financiranje majhnih in srednjevelikih projektov (energetika, okolje, infrastruktura)

Sodelovanje EBRD z EIB: Izmenjava mnenj in sodelovanje med regionalnim uradom EBRD in predstavniki EIB, ki delajo za Slovenijo, sta zelo dobra. Njuna visoka raven omogoča, da se instituciji medsebojno dopolnjujeta in za ustrezne primere proučita možnosti za sodelovanje. V prihodnje bo tako sodelovanje v Sloveniji verjetno vzpostavljeno za velike železniške projekte (posodobitev proge Divaca-Koper).

PRILOGA 1: FINANCIRANI PROJEKTI NA LETO

Stanje na dan 31. marca 2004 (v milijonih EUR)

Leto		Ime projekta	Neposredno/ regionalno	Skupaj	EBRD	Dolg	Lastniški kapital	Stanje
1993		Projekt Dravske elektrarne	Neposredno	107,2	65,1	65,1	0	Končano
1993		Evrovizijsko omrežje	Neposredno	0,8	0,8	0,8	0	Končano
1993		2		108,0	65,9	65,9	0	
1994		Slovenske železnice	Neposredno	131,2	43,2	43,2	0	Se odplačuje
1994		Družba za avtoceste – DARS	Neposredno	51,6	25,9	25,9	0	Se odplačuje
1994		Direkcija RS za ceste	Neposredno	45,4	22,1	22,1	0	Se odplačuje
1994		SKB Banka d.d.	Neposredno	25,0	25,0	25,0	0	Končano
1994		Aquasava	Neposredno	12,7	4,7	4,7	0	Končano
1994		Sarrio Slovenija – dolg	Neposredno	24,8	10,0	10,0	0	Končano
1994		Sarrio Slovenija – lastniški kapital	Neposredno	10,2	2,7	0	2,7	Končano
1994		SKB Banka (kapitalska naložba)	Neposredno	31,0	14,9	0	14,9	Končano
1994		Sklad Horizonte	Neposredno	9,2	3,0	0	3,0	Se odplačuje
1994		9		341,1	151,5	130,9	20,6	
1995		Slovenski razvojni kapitalski sklad	Neposredno	19,1	4,2	0	4,2	Končano
1995		Slovenski plinovod	Neposredno	7,9	2,3	2,3	0	Končano
1995		Yulon	Neposredno	52,8	12,3	12,3	0	Končano
1995		SRP Slovenija – Eurofin	Neposredno	0,5	0,5	0	0,5	Končano
1995		SRP Slovenija – Družba	Neposredno	3,6	3,6	0	3,6	Končano
1995		5		83,9	22,9	14,6	8,3	
1996		Mercator	Neposredno	54,9	3,8	3,8	0	Končano
1996		Yulon II	Neposredno	10,2	5,1	5,1	0	Končano
1996		2		65,1	8,9	8,9	0	
1997		Aquasava II	Neposredno	11,5	5,5	5,5	0	Končano

1997		Merkur	Neposredno	48,8	12,0	0	12,0	Končano
1997				60,3	17,5	5,5	12,0	
1998		Alpina	Neposredno	5,9	5,9	4,1	1,8	Se odplačuje
1998				5,9	5,9	4,1	1,8	
1999		Čistilna naprava Maribor – koncesija	Neposredno	51,1	14,8	14,8	0	Se odplačuje
1999		SKB banka (stanovanjsko posojilo)	Neposredno	10,0	10,0	10,0	0	Se odplačuje
1999		Nova Ljubljanska banka	Neposredno	25,0	15,0	15,0	0	Se odplačuje
1999		Sklad za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo in industrijsko elektroniko	Regionalno	8,5	2,1	0	2,1	Se izplačuje
1999		Sklad AIG Nova Evropa	Regionalno	13,0	2,4	0	2,4	Se odplačuje
1999		Sklad zasebnega lastniškega kapitala – Tigranit	Regionalno	3,6	0,7	0	0,7	Končano
1999				111,2	45,0	39,8	5,2	
2000		EU/EBRD I. faza NKBM	Neposredno	5,0	5,0	5,0	0	Se odplačuje
2000		EU/EBRD I. faza Banka Koper	Neposredno	5,0	5,0	5,0	0	Se odplačuje
2000		Yulon – razširitev	Neposredno	20,2	9,5	9,5	0	Se odplačuje
2000				30,2	19,5	19,5	0	
2001		Hermes Softlab	Neposredno	9,0	3,0	0	3,0	Se odplačuje
2001		Mobitel d.d.	Neposredno	185,0	25,0	25,0	0	Se odplačuje
2001		EU/EBRD I. faza - Euroventures	Regionalno	2,8	0,6	0	0,6	Se izplačuje
2001		Raiffeisen – Širitveni sklad EU	Regionalno	3,4	1,6	0	1,6	Se odplačuje
2001		Regionalni portfelj Europolis	Regionalno	75,0	26,3	10,9	15,3	Se odplačuje
2001				275,2	56,5	35,9	20,5	
2002		Privatizacija NLB	Neposredno	498,7	63,7	0	63,7	Se odplačuje
2002		EU/EBRD II. faza Banka Koper	Neposredno	5,0	5,0	5,0	0	Se odplačuje
2002		Investicijski sklad Heitman CE Property Partners II	Regionalno	3,6	1,1	0	1,1	Se izplačuje
2002				507,3	69,8	5,0	64,8	

2003		Lafarge Slovenija	Neposredno	66,0	20,0	0	20,0	Se odplačuje
2003		EU/EBRD II. faza RZB Leasing	Neposredno	7,0	7,0	7,0	0	Se izplačuje
2003		Volksbank-Ljudska banka Slovenija – GEF	Neposredno	7,0	7,0	7,0	0	Podpisano
2003		Volksbank-Ljudska banka Slovenija – podrejeno posojilo	Neposredno	10,0	10,0	10,0	0	Podpisano
2003		4		90,0	44,0	24,0	20,0	

2004	29168	Pristopni sklad	Regionalno	60,0	15,0	0	15,0	Podpisano
2004			1	60,0	15,0	0	15,0	
		Skupaj		1.738,5	522,3	354,1	168,1	

PRILOGA 2: ZBIRNIK POSLOV PO PANOGAH

(V milijonih EUR po stanju na dan 31. marca 2004)

Sektor – dejavnost (po Standardni industrijski klasifikaciji – SIC)	Skupina dejavnosti (po SIC)	Število projektov	Skupna vrednost projektov	Financiranje EBRD	Dolg	Lastniški kapital	Delež prevzete obveznosti v %
Energetika	Naravni viri	1,0	8	2	2	0	0%
	Elektrika in energija	1,0	107	65	65	0	12%
<i>Delni seštevek – energetika</i>		2,0	115	67	67	0	13%
Finančne institucije	Banka – lastniški kapital	2,0	530	79	0	79	15%
	Banka – posojanje	1,9	92	82	82	0	16%
	Skladi lastniškega kapitala	2,7	48	12	0	12	2%
	Druge finančne institucije	0,0	7	7	7	0	1%
<i>Delni seštevek – finančne institucije</i>		6,6	677	180	89	91	34%
Industrija – splošno	Industrija – splošno	10,6	322	95	55	40	18%
<i>Delni seštevek – industrija splošno</i>		10,6	322	95	55	40	18%
Infrastruktura	Komunalna in okoljska infrastruktura	1,0	51	15	15	0	3%
	Promet	3,0	228	91	91	0	17%
<i>Delni seštevek – infrastruktura</i>		4,0	279	106	106	0	20%
Specializirane panoge	Nepremičnine in turizem	0,5	142	43	11	32	8%
	Telekomunikacije, informatika in mediji	1,4	203	31	26	5	6%
<i>Delni seštevek – specializirane panoge</i>		1,9	346	74	37	37	14%
SLOVENIJA SKUPAJ		25,1	1.738	522	354	168	100%

PRILOGA 3: DVOSTRANSKA POMOČ

Številka projekta	Ime projekta	Kratka oznaka sredstev	Prevzeta obveznost v evrih	Izplačano v evrih	Datum odobritve sredstev	Stanje projekta	Vodja posla	Sektor	Ime skupine dejavnosti
AUS-1992-06-03	Okvirni načrt za telekomunikacije	AUS	173.790	173.790	21/05/92	Končan	Reiniger P.	Telekomunikacije	Telekomunikacije, informatika in mediji
AUS-1992-10-04	Privatizacija majhnih podjetij – pravno in ureditveno svetovanje	AUS	50.953	50.953	01/10/92	Končan	Marques Mendes A.	Finance, podjetništvo	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
AUS-1994-11-06	Maribor priprava projekta čistilne naprave	AUS	179.181	179.181	01/11/94	Končan	Bastin J.	Energetika	MEI
AUS-1995-09-03	Pomoč Slovenski izvozni družbi	AUS	96.426	96.426	04/09/95	Končan	Dell'Atti A.	Finance, podjetništvo	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
DEN-2001-03-03	TAM Program v srednji, vzhodni in južni Evropi – Inotherm	DEN	48.266	48.266	19/03/01	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
EC-1993-07-30	Projekt Dravskih elektrarn – študija električne tarife	ECP	293.144	293.144	20/07/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
EC-1993-07-31	Projekt Dravskih elektrarn – uvajanje sistemov komercialnega obračunavanja in finančnega upravljanja	ECP	177.312	177.312	20/07/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
EC-1993-11-51	Železniška povezava Slovenija-Madžarska – študija ekonomske upravičenosti	ECP	236.659	236.659	20/11/93	Končan	Cornwell P.	Proizvodnja	Promet
EC-1993-12-64	Telekomunikacijski projekt – računovodstvo in finance	ECP	414.575	414.575	17/12/93	Končan	Hallman A.	Telekomunikacije	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
EC-1993-12-65	Projekt telekomunikacij Slovenije - strategija, organizacija, upravljanje, kadri in razvoj trženja	ECP	935.108	935.108	17/12/93	Končan	Hallman A.	Telekomunikacije	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
EC-1994-09-37	Poseben slovenski program prestrukturiranja - skrben pregled podjetja	ECP	508.813	508.813	23/08/94	Končan	Toselli M.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
EC-1994-10-44F	Poseben program prestrukturiranja - okvirno svetovanje	ECP	377.194	377.194	23/08/94	Končan	Toselli M.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
EC-1994-12-57	Privatizacija hidroelektrarn (I. in II. faza)	ECP	0	0	19/12/94	Sredstva zagotovljena	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
ECP-1995-10-24	Mariborska čistilna naprava	ECP	47.752	47.752	20/09/95	Končan	Hewett R.	Energetika	MEI
ECP96-97-09-65F	Poseben slovenski program prestrukturiranja - okvirno svetovanje (razširitev)	ECP	81.102	81.102	09/09/97	Končan	Toselli M.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
ECP97-98-06-63	Alpina d.d.	ECP	36.608	36.608	26/06/98	Končan	Cvek N.	Proizvodnja	RO/Ljubljana (Slovenija)
ECP99-2001-01-76	Reforma slovenskega zakona o koncesijah	ECP	196.304	196.304	04/01/01	Končan	Zverev A.	Skupnostne / socialne storitve	GC/Razširjeni svet banke/Pravni prehod
ECP99-2001-07-88	Slovenija – vzdrževanje občinskih cest	ECP	83.030	83.030	18/07/01	Končan	Barrett S.	Gradbeništvo	Promet
ECP99-99-09-14	Slovenija – vzdrževanje občinskih cest	ECP	599.669	599.669	07/09/99	Končan	Kawasaki N.	Gradbeništvo	Promet
FIN-1992-10-07	Ustanovitev Slovenske izvozne družbe	FIN	71.218	71.218	27/10/92	Končan	Marques Mendes A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucije
FIN-1993-10-08	Telekomunikacije – priprava razpisnih specifikacij	FIN	103.229	103.229	22/10/93	Končan	Haugan O.	Telekomunikacije	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
FRA-1992-09-07	Sanacija železnic – ekonomska ocena	FRA	22.403	22.403	24/09/92	Končan	Harral C.	Proizvodnja	Promet
FRA-1993-08-05	Poseben slovenski program prestrukturiranja - Svetovanje pri prenovi	FRA	145.253	145.253	12/08/93	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
FRA-1994-01-01	Sektor energetike – institucionalna in ureditvena študija	FRA	169.151	169.151	20/12/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
FRA-1994-04-04	Poseben slovenski program prestrukturiranja – izvedenec za prenove (razširitev)	FRA	53.357	53.357	13/04/94	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
GEF-2002-01-01	Slovenija - Program zmanjšanje onesnaženosti podonavskih voda – Financiranje projektov za zmanjšanje onesnaženosti preko domačih finančnih posrednikov	GEFF	57.304	51.705	23/01/02	Sredstva zagotovljena	Hughes M.	Proizvodnja	RM/okolje
GEF-2002-06-02	Študija ekonomske upravičenosti o povpraševanju za kreditiranje zasebnega sektorja za projekte zmanjšanja onesnaženosti voda (Donava)	GEFF	15.149	14.158	12/06/02	Se izplačuje	Hughes M.	Proizvodnja	RM/okolje
GER-1993-08-06	Poseben slovenski program prestrukturiranja – finančno svetov	GER	60.355	60.355	27/07/93	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital

Številka projekta	Ime projekta	Kratka oznaka sredstev	Prevzeta obveznost v evrih	Izplačano v evrih	Datum odobritve sredstev	Stanje projekta	Vodja posla	Sektor	Ime skupine dejavnosti
GER-1994-08-08	Poseben slovenski program prestrukturiranja – začasno upravljanje	GER	193.287	193.287	04/08/94	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
GFSL-2003-09-01	Kreditiranje GEF Slovenija – strokovnjak za okolje	GFSL	249.877	17.406	16/09/03	Se izplačuje	Hughes M.	Finance, podjetništvo	RM/okolje
GFSL-2003-12-01F	Kreditiranje GEF - TAM in druge storitve	GFSL	103.459	10.124	07/12/03	Se izplačuje	McPhee J.	Finance, podjetništvo	Skupina za vodenje prenove
GFSL-2003-12-02F	Kreditiranje GEF - Svetovalne in druge storitve BAS	GFSL	416.336	35.268	07/12/03	Se izplačuje	McPhee J.	Finance, podjetništvo	Skupina za vodenje prenove
GRE-2001-08-02	Program TAM - Atomske Toplice	GRE	42.770	42.770	03/08/01	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
GRE-2004-06-03	Atomske Toplice II	GRE	60.000	8.000	16/06/04	Sredstva zagotovljena	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove
HOL-1992-09-08	Sklad za pospeševanje malega gospodarstva	HOL	64.816	64.816	29/09/92	Končan	Abos J.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
IRL-1994-10-05	Ljubljanska banka – institucionalni razvoj	IRL	28.005	28.005	01/10/94	Končan	Pilipovic-Chaffey D.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
IRL-1996-09-03	Učinkovita raba energije	IRL	96.485	96.485	25/07/96	Končan	McCallion T.	Energetika	Učinkovita raba energije
IRL-2002-06-03	Slovenska agencija za zavarovalni nadzor - Razvoj sistemov	IRL	78.060	78.060	14/06/02	Končan	Macdougall A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
IRL-2003-11-05	Slovenska agencija za zavarovalni nadzor - Razvoj sistemov II	IRL	76.440	0	26/11/03	Sredstva zagotovljena	Macdougall A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
ITA-1993-05-04	Projekt Dravskih elektrarn – nabavno svetovanje	ITA	119.906	119.906	17/05/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
ITA-1993-08-08	Poseben slovenski program prestrukturiranja - finančno svetovanje	ITA	128.409	128.409	27/07/93	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
JAP-1993-05-11	Okvirni investicijski načrt	JAP	360.000	360.000	01/05/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
JAP-1993-05-13	Program za vodenje prenove podjetja – Juteks	JAP	3.968	3.968	01/05/93	Končan	White J.	Proizvodnja	Zagonski lastniški kapital
JAP-1993-05-14	Program za vodenje prenove podjetja – Majšperk	JAP	48.398	48.398	01/05/93	Končan	White J.	Proizvodnja	Zagonski lastniški kapital
JAP-1993-06-18	Program za vodenje prenove podjetja - Induplati Jarše	JAP	34.657	34.657	01/06/93	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
JAP-1993-07-27	Posebne investicijske družbe in vzajemni skladi	JAP	192.700	192.700	01/07/93	Končan	Marques Mendes A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
JAP-1993-08-30	Program za vodenje prenove podjetja - Trata d.d.	JAP	48.020	48.020	01/08/93	Končan	White J.	Proizvodnja	Zagonski lastniški kapital
JAP-1993-09-48	Program za vodenje prenove podjetja - Iskra AET	JAP	50.000	50.000	01/09/93	Končan	McAlister M.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
JAP-1993-12-67	Poseben slovenski program prestrukturiranja - pravno svetovanje	JAP	115.469	115.469	01/12/93	Končan	Toselli M.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
JAP-1994-05-17	Maribor – neodvisen proizvajalec elektrike- priprava projekta	JAP	433.685	433.685	16/05/94	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
JAP-1994-10-36	Ljubljanska banka – institucionalna izgradnja	JAP	144.094	144.094	01/10/94	Končan	Pilipovic-Chaffey D.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
NOR-1996-03-01	Učinkovita raba energije – priprava projekta	NOR	88.423	88.423	01/03/96	Končan	McCallion T.	Energetika	Učinkovita raba energije
NORG-1993-10-07	Telekomunikacije v Sloveniji – priprava razpisnih specifikacij	NORG	82.095	82.095	01/10/93	Končan	Dell'Atti A.	Telekomunikacije	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
SPA-2000-04-01	Del nagrade za svetovanje pri privatizaciji NLB in NKBM	SPA	199.875	199.875	06/04/00	Končan	Fossemalle A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
SPA-2002-11-03	Širitev TAM-a v srednjo in vzhodno Evropo 2001-2003 - IMP Telecom	SPA	48.400	33.469	29/11/02	Sredstva zagotovljena	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove
SWI-1993-12-03	Posodobitev hidroelektrarn na Soči	SWI	193.451	193.451	13/03/93	Končan	Parshad N.	Energetika	Elektrika in energija
SWI-2001-01-01F	Vodenje prenove (TAM) Program v srednji, vzhodni in južni Evropi	SWI	46.400	34.469	04/01/01	Se izplačuje	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove
TAI-1992-09-48	Sanacija bank	TAI	165.960	165.960	01/09/92	Končan	Marques Mendes A.	Finance, podjetništvo	Finančne institucijeA
TAI-1994-07-03	Projektni strokovnjak za ekonomsko in finančno presojo vplivov na okolje pri infrastrukturnih projektih	TAI	24.338	24.338	14/06/94	Končan	Muscat G.	Energetika	MEI
TAMEC-95-09-01	Program za vodenje prenove podjetja – pogodba za svetovalne storitve - Cetis	TAMEC	39.111	39.111	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)

Številka projekta	Ime projekta	Kratka oznaka sredstev	Prevzeta obveznost v evrih	Izplačano v evrih	Datum odobritve sredstev	Stanje projekta	Vodja posla	Sektor	Ime skupine dejavnosti
TAMEC-95-09-02	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Iskra Baterije d.o.o	TAMEC	47.541	47.541	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-09-03	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Elcroj Mozirje	TAMEC	48.690	48.690	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-09-04	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - BPT Tržič	TAMEC	46.483	46.483	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-09-08	Program za vodenje prenove podjetja - Predilnica Litija	TAMEC	45.850	45.850	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-09-09	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Kolinska	TAMEC	41.461	41.461	01/09/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-10-12	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - KORS	TAMEC	47.327	47.327	01/10/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-10-14	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - TLP	TAMEC	37.645	37.645	01/10/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-11-19	Program za vodenje prenove podjetja - Iskra AET	TAMEC	50.000	50.000	01/11/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-11-25	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Zlatarna Celje	TAMEC	49.597	49.597	01/11/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-11-27	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Viator	TAMEC	48.066	48.066	01/11/95	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-95-12-28	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Žito Gorenjka	TAMEC	49.523	49.523	01/11/95	Končan	White J.	Proizvodnja	Zagonski lastniški kapital
TAMEC-96-01-05	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Semenarna dd Ljubljana	TAMEC	35.818	35.818	01/01/96	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-96-01-09	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Domel d.o.o.	TAMEC	31.825	31.825	01/01/96	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-96-05-26	Program za vodenje prenove podjetja – usposabljanje za Induplati	TAMEC	37.052	37.052	01/05/96	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-01-11	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Indos	TAMEC	47.826	47.826	01/01/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-02-19	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Trimo	TAMEC	34.563	34.563	01/02/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-03-20	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Lek Cosmetics	TAMEC	44.870	44.870	01/03/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-04-25	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Kovinarstvo Gastronom	TAMEC	45.358	45.358	01/04/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-05-30	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - Eso Tech	TAMEC	49.363	49.363	01/05/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-06-33	Program za vodenje prenove podjetja - Merkur	TAMEC	41.268	41.268	20/06/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-07-40	Program za vodenje prenove podjetja - pogodba za svetovalne storitve - IMP Livar	TAMEC	48.355	48.355	15/07/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-07-43	Program za vodenje prenove podjetja – poinvesticijska podpora - Tosama	TAMEC	43.123	43.123	22/07/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-97-10-47	Program za vodenje prenove podjetja - Viator II	TAMEC	49.167	49.167	17/10/97	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-98-01-01	Program za vodenje prenove podjetja - Rogaška steklarna	TAMEC	51.895	51.895	14/01/98	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-98-04-09	Program za vodenje prenove podjetja - BPT Tržič II	TAMEC	43.405	43.405	17/04/98	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-98-06-16	Program za vodenje prenove podjetja - Iskra	TAMEC	43.005	43.005	17/06/98	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
TAMEC-98-06-19	Program za vodenje prenove podjetja – Vega	TAMEC	43.973	43.973	18/06/98	Končan	McPhee J.	Proizvodnja	Skupina za vodenje prenove podjetja (PS/ESE)
UKC-1994-09-09	Pregled osnutka zakona o privatizaciji podjetij v državni lasti	UKC	24.136	24.136	01/09/94	Končan	Macit D.	Skupnostne / socialne storitve	GC/Razširjeni svet banke/Pravni prehod

Številka projekta	Ime projekta	Kratka oznaka sredstev	Prevzeta obveznost v evrih	Izplačano v evrih	Datum odobritve sredstev	Stanje projekta	Vodja posla	Sektor	Ime skupine dejavnosti
UKC-1994-10-10	Pregled zakona o tujih naložbah	UKC	24.196	24.196	01/10/94	Končan	Macit D.	Skupnostne / socialne storitve	GC/Razširjeni svet banke/Pravni prehod
UKC-1994-10-12	Poseben slovenski program prestrukturiranja – Strokovni odbor za izločilni pregled in oceno ekonomske upravičenosti	UKC	66.454	66.454	24/10/94	Končan	D'Amico A.	Finance, podjetništvo	Zagonski lastniški kapital
UKC-1995-10-22	Pomoč Slovenski izvozni družbi	UKC	82.963	82.963	04/09/95	Končan	Dell'Atti A.	Finance, podjetništvo	Bolgarija/Albanija/Makedonija/Slovenija/Armenija/Gruzija
UKE-2001-07-23	Slovenija: vzdrževanje občinskih cest – strokovna pomoč	UKE	17.670	17.670	18/07/01	Končan	Barrett S.	Gradbeništvo	Promet
UKE-2001-11-29	Strokovna pomoč pri razvoju postopkov za skrben okoljski pregled	UKE	22.844	22.844	03/11/01	Končan	King M.	Finance, podjetništvo	PE/ESE/Enota za oceno okolja
USA-1998-06-04	Učinkovita raba energije – priprava projekta	USA	27.150	27.150	29/06/98	Končan	McCallion T.	Energetika	Učinkovita raba energije
Skupaj EUR:			10,678.662	9,809.896					
Število projektov:			94						

PRILOGA 4: POLITIČNA IN DRUŽBENA OCENA

Notranjepolitično ozadje

Razglasitev neodvisnosti Slovenije 25. junija 1991 je označila konec njene politične povezanosti v skupno državo z drugimi južnoslovanskimi narodi, ki se je začela leta 1918, ko se je Slovenija pridružila Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, in je pozneje postala znana kot Jugoslavija. Leta 1941 sta nacistična Nemčija in fašistična Italija, tako imenovani sili osi, napadli in razkosali Jugoslavijo. Slovenija je bila razdeljena, en del je bil pridružen Hitlerjevi Nemčiji, drugi pa Mussolinijevi Italiji. Po zmagi partizanskega gibanja pod vodstvom komunistov leta 1945, v katerem so sodelovali mnogi Slovenci, je bila Jugoslavija ponovno vzpostavljena kot federacija, Slovenija pa je bila ena od njenih šestih republik. Z mirovno pogodbo po letu 1945 je bil Sloveniji vrnjen del Primorske, ki je prišel pod italijansko oblast kot del Rapalske pogodbe iz leta 1920. V desetletjih po letu 1945 so postajali Slovenci postopoma vedno bolj razočarani nad Jugoslavijo – razlogi za to so bili politični in gospodarski. Januarja 1990 je slovensko komunistično vodstvo zapustilo kongres Jugoslovanske komunistične partije v Beogradu in iz nje dokončno izstopilo. Aprila 1990 so bile v Sloveniji prve svobodne volitve po času pred začetkom druge svetovne vojne, ki so pripeljale na oblast šeststrankarsko koalicijo, imenovano Demos (demokratska opozicija v Sloveniji). Decembra 1990 je 89 % prebivalcev glasovalo za neodvisnost na referendumu, ki ga je organiziral Demos. Potem ko je Slovenija konec junija in v začetku julija 1991 uspešno odbila poskus Jugoslovanske ljudske armade, da bi preprečili pravkar razglašeno neodvisnost, je januarja 1992 dosegla mednarodno diplomatsko priznanje. Koalicija Demos pod vodstvom krščanskega demokrata Lojzeta Peterleta kot predsednika vlade je razpadla maja 1992; zamenjala jo je levosredinska koalicija, ki jo je vodil Janez Drnovšek, vodja Liberalne demokracije Slovenije (LDS). Nekateri vodilni člani LDS so bili vidni člani komunističnega vodstva predosamosvojitvene Slovenije, vendar je bila stranka sposobna pritegniti nove, mlajše člane v obdobju, ko je imela vodilno vlogo v vseh dosedanjih slovenskih vladah – z enim samim kratkim presledkom leta 2000. Maja tistega leta je bila le nekaj mesecev pred rednimi državnoborskimi volitvami Drnovškovi vladi v Državnem zboru RS s tesnim izidom izglasovana nezaupnica. Nato se je oblikovala desnosredinska vlada pod predsedstvom Andreja Bajuka, Slovenca, ki se je vrnil iz Argentine. Toda po volitvah oktobra 2000 se je Drnovškova koalicija vrnila na oblast. Decembra 2002 je bil Drnovšek, potem ko je odstopil kot predsednik vlade, izvoljen za predsednika države; zamenjal je izredno priljubljenega Milana Kučana, ki je vodil Slovenijo vse od leta 1987. Drnovška je na mestu predsednika vlade nasledil nekdanji finančni minister Anton Rop. Aprila 2004 je Slovenska ljudska stranka (SLS) zapustila Ropovo koalicijo, ki pa zaradi tega ni izgubila večine v Državnem zboru. Na volitvah v Evropski parlament junija 2004 so zmagale desnosredinske stranke in dobile štiri od sedmih poslanskih sedežev, ki jih ima Slovenija v Evropskem parlamentu. Julija je bil odstavljen zunanji minister Dimitrij Rupel, potem ko se je uprl zahtevi predsednika vlade Ropa, da prekliče svojo načrtovano udeležbo na uvodnem srečanju desnosredinskega zbora razumnikov, ki naj bi bili nekakšna protiutež levosredinskemu forumu, ki ga je že prej istega leta ustanovil nekdanji predsednik Milan Kučan. Državnoborske volitve 3. oktobra so pripeljale do spremembe vlade, ki jo je prevzela desnosredinska koalicija pod vodstvom Janeza Janše, vodje Slovenske demokratske stranke (SDS).

Mednarodni odnosi

Slovenija je bila povabljena v NATO na vrhu v Pragi novembra 2002, v polnopravno članstvo v EU pa na kopenhavenskem vrhu decembra 2002. Na sočasnih in zavezujočih referendumih o članstvu v NATO in EU 23. marca 2003 je 90 % volivcev glasovalo za pristop Slovenije k Evropski uniji in 66 % za njeno članstvo v zvezi NATO. Slovenija je vstopila v NATO marca 2004, v Evropsko unijo pa 1. maja 2004. Naborništvo je bilo odpravljeno že leta 2003 kot del programa za prenavo in posodobitev slovenske vojske, ki naj bi se do leta 2010 v celoti profesionalizirala. Vstop Slovenije v EU in NATO je še povečal njeno vlogo v regiji jugovzhodne Evrope. Slovenija sama in kot del skupnih pobud sodeluje pri prizadevanjih mednarodne skupnosti za reševanje odprtih vprašanj v regiji, zlasti vprašanja Kosova, katerega status bo ponovno pregledan leta 2005. Leta 2005 prevzema Slovenija predsedovanje v Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE). Slovenija ima na splošno dobre odnose s sosednimi državami, vendar tudi nekaj sporov s sosednjo Hrvaško, zlasti glede teritorialnega morja v Piranskem zalivu in glede usode deviznih vlog, ki jih je 140.000 hrvaških varčevalcev imelo pred letom 1991 v hrvaških podružnicah nekdanje Ljubljanske banke (LB) v vrednosti okrog 150 milijonov evrov. Kljub tem in drugim odprtim vprašanjem pa so odnosi med ljudmi obeh držav še vedno dobri in obsežno je tudi gospodarsko sodelovanje. Mnogi so upali, da bo Hrvaški v juniju 2004 dodeljeni status države kandidatke za članstvo v EU pospešilo reševanje odprtih vprašanj, vendar so incidenti med volilno kampanjo v Sloveniji pred oktobrskimi volitvami povzročile zaostritve v besedni vojni in odpoklic slovenskega veleposlanika v Hrvaški.

Vprašanja neoporečnosti

Med približevanjem EU je bila Slovenija vedno na čelu skupine desetih kandidatke glede napredovanja pri izpolnjevanju zahtev za pristop k EU, vključno z zahtevami glede vladavine prava. V svojem končnem poročilu o pripravljenosti Slovenije za članstvo v EU, objavljenem novembra 2003, je Evropska komisija dejala, da je bila Slovenija najbolje pripravljena od vseh držav, ki so prosile za članstvo. Med novimi članicami ima Slovenija tudi sloves "čiste" z malo ali nič klasične korupcije. Leta 2003 je bila Slovenija med 133 državami po kazalniku zaznavanja korupcije, ki ga izračunava Transparency International, na 29. mestu pred baltskimi državami in državami jugovzhodne Evrope v prehodu. (Leta 2002 je bila med 102 državama uvrščena na 27. mesto.) Toda korupcija postaja vedno bolj tema javnih razprav, kar kaže na zaskrbljenost, ki se je po vsem svetu razširila zaradi znanih primerov, kot so Enron in drugi. Svet Evrope je opozoril tudi na pranje denarja. Leta 2003 je vlada preoblikovala Urad za preprečevanje korupcije v neodvisno komisijo, ki jo nadzoruje Državni zbor RS, v njej pa so neodvisni predstavniki, ki jih imenujejo predsednik, Državni zbor, sodstvo in vlada. Varuh človekovih pravic preverja položaj družb v odnosu do uradnih in državnih organov. Klientelizem je še vedno značilen za naložbeno vzdušje v državi, kar dobro vedo v Sloveniji, pa tudi vsi tisti v tujini, ki se s tem srečujejo. Zelo razširjen (čeprav ne nujno vedno javno izražen) je odpor do tega, da bi slovenska podjetja prevzemali tujci. Vlada pravi, da si želi pritegniti neposredne tuje naložbe in je po informacijah Agencije RS za gospodarsko promocijo Slovenije in tuje naložbe v letošnjem proračunu predvidela povečanje sredstev za njihovo spodbujanje z 1,6 na 2,5 milijona evrov.

Delavska vprašanja

Ustava določa, da je ustanavljanje in delovanje sindikatov ter včlanjevanje vanje svobodno. Vsi delavci, razen pripadnikov vojske in policije, se imajo pravico vključiti v sindikate. Glavni sindikati so trije – Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS), Pergam, in Sindikat Slovenskih železnic, ki imajo območne organizacije po vsej državi – in štirje

manjši sindikati, od katerih eden deluje na obali. V državi je dejavnih več kot 100 sindikatov. Največji, ZSSS, ima okrog 370.000 članov, skoraj 38 % vseh 979.000 zaposlenih. Pergam ima približno 25.000 članov, sindikat železničarjev pa okrog 8.000. Vlada ima vodilno vlogo pri določanju minimalne plače in delovnih razmer. Za zasebni sektor pa so se o plačah in delovnih razmerah dogovorili sindikati in Gospodarska zbornica v splošni kolektivni pogodbi za obdobje 2003–2005. Ta družbeni dogovor ureja vprašanja, kot so plačna politika, zaposlovanje, usposabljanje, socialni dialog, enake priložnosti in obdavčitev. Ekonomsko-socialni svet, ki ga sestavljajo predstavniki vlade, delodajalcev in sindikatov, se pogajajo o plačah v javnem sektorju, pravilih za pogajanja o kolektivnih pogodbah in pomembnejših spremembah predpisov.

Socialne razmere

Prebivalstvo: Po zadnjem popisu prebivalstva iz aprila 2002 ima Slovenija 1,96 milijona prebivalcev, kar pomeni povečanje le za 2,6 % od leta 1991. Ker je bilo število smrti večje od števila rojstev, se je prebivalstvo v tem obdobju povečalo zaradi priseljevanja iz drugih republik nekdanje Jugoslavije. Okrog 20 % prebivalstva živi v dveh velikih občinah, Ljubljani in Mariboru. Prebivalstvo se stara. Po uradnih ocenah se bo skupina delovno sposobnega prebivalstva (v starosti od 15 do 59 let) v naslednjem desetletju v odnosu do vsega prebivalstva zmanjšala – s 64 % prebivalstva v letu 2002 na 61 % v letu 2012. Tudi rast prebivalstva nasploh bo po pričakovanjih v naslednjem desetletju še počasnejša – in bo po oceni Slovenskega statističnega urada dosegla le 2,1 % do leta 2012. Stopnja umrljivosti otrok in odraslih je v Sloveniji nizka v primerjavi z njenimi jugovzhodnoevropskimi sosedi. Pričakovano trajanje življenja, ki je bilo po statistiki Svetovne zdravstvene organizacije leta 2000 v povprečju 75,9 leta, je med najvišjimi v regiji. Toda Slovenija ima veliko prometnih nesreč na prebivalca – razlogi za to so neprimerne ceste, hitro povečanje števila novih avtomobilov in vožnja pod vplivom alkohola. Število evidentiranih primerov najbolj nalezljivih bolezni se je po letu 1990 zelo zmanjšalo. Trgovanje z ljudmi zakonsko ni izrecno prepovedano in z ženskami trgujejo čez ozemlja države in v njej. Ker ni posebnega zakona proti taki trgovini, država še vedno preiskuje take primere in preganja prekupčevalce po zakonih o zvodništvu in drugih. Čeprav država še ne izpolnjuje v celoti minimalnih mednarodnih standardov za odpravo trgovanja z ljudmi, si za to vendarle močno prizadeva. Vladna delovna skupina za boj proti trgovanju z ljudmi pripravlja zakon, ki naj bi ga obravnavali in sprejeli do konca leta 2004.

Manjšine: Slovenci po narodnosti sestavljajo 95 % prebivalstva, Srbov in Hrvatov pa je za okrog 5 % prebivalstva. Ustava določa posebne pravice majhnima avtohtonima manjšinama Italijanov in Madžarov, vključno s pravico, da uporabljata svoje narodne simbole, pravico do dvojezičnega izobraževanja in pravico, da sta kot skupnosti zastopani v Državnem zboru RS. Etnični Srbi, Hrvati, Bošnjaki, kosovski Albanci in Romi s Kosova in Albanije so obravnavani kot nove manjšine in niso tako zaščiteni. Za romsko skupnost ustava določa, da "položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon". Državni zbor še ni sprejel zakonov, s katerimi bi ustanovili take pravice za romsko skupnost, toda dialog med predstavniki vlade in Romov o morebitni zakonodaji se nadaljuje.

Odprto ostaja vprašanje ureditve položaja neslovenskih državljanov nekdanje Jugoslavije. Po podatkih notranjega ministrstva je bilo od razglasitve neodvisnosti do septembra 2003 vloženi 211.830 prošnji za državljanstvo, od katerih je bilo 194.507 ugodno rešenih, 6.542 je bilo zavrnjenih, 3.825 jih je v obdelavi, 3.659 jih čaka na obdelavo, 3.297 pa je bilo zavrnjenih iz "tehničnih razlogov" (običajno zaradi nepopolne dokumentacije). Približno

2.300 oseb, ki so, potem ko so pribežale v Slovenijo v letih 1992–1995, dobile status začasnega begunca, je uredilo svoj položaj s prošnjo za stalno prebivališče v šestmesečnem obdobju, ki jim je bil za to na voljo v letih 2002–2003. Nekateri Jugoslovani, ki so prebivali v Sloveniji ob razglasitvi neodvisnosti, se niso odločili za oddajo prošnje za državljanstvo v šestmesečnem obdobju, ki jim je bil za to na voljo v letih 1991–1992. Nato so bili izbrisani iz registra prebivalstva. Aprila 2002 je ustavno sodišče presodilo, da je bil izbris iz registra nezakonit. Prizadevanja levosredinske vlade za rešitev zadeve s sprejetjem novega zakona so zašla v težave. Vladi je uspelo – kljub protestom opozicije – da je zakon, s katerim bi nekaj tisoč nekdanjih Jugoslovanov spet dobilo status stalnega bivališča, sprejel Državni zbor. Toda nasprotnikom zakona je uspelo uveljaviti zahtevo po referendumu. Aprila 2004 je zakon zavrnilo 95 % vseh udeležencev referendumu, čeprav je bila udeležba na referendumu zelo nizka. Zaradi zavrnitve tega zakona je odstopil notranji minister.

Izobraževanje: Slovenija ima sistem izobraževanja, ki je boljši kot v večini drugih držav v prehodu. V šolskem letu 2001/2002 je bilo 177.775 učencev vpisanih v osnovno šolo. Vpis v osnovno šolo se že deset let zmanjšuje, ker število otrok osnovnošolske starosti že od osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje stalno upada. Spremenil se je ustroj osnovnega izobraževanja. Število osnovnih šol se je povečalo s 422 v letu 1990 na 448 v letu 2001, toda število razredov se je v istem obdobju zmanjšalo s 9.486 na 9.033. V šolskem letu 2000/01 je bilo v Sloveniji razmerje na osnovnošolski ravni 13 učencev na učitelja, kar je enako evropskemu povprečju. V preteklem desetletju se je nenehno širilo visokošolsko izobraževanje. V študijskem letu 2002/03 je bilo na univerze in druge visokošolske zavode vpisanih 87.056 študentov. V študijskem letu 1990/91 jih je bilo 33.565, skoraj trikrat manj. Najbolj priljubljeni študijski programi so družbene vede, ekonomija in umetnost. Višješolsko strokovno izobraževanje je v letih od 1997 do 2002 izredno naraslo – s 864 študentov leta 1997 na 8.796 študentov v letu 2002. To povečanje je skladno z večjim vplivom programov strokovnega usposabljanja, ki jih sponzorira država, in denarnimi podporami za višješolsko izobraževanje.

Zdravstvo: Slovenija ima dobro razvit sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki se skoraj v celoti financira iz prispevkov za socialno zavarovanje. Leta 2000 je Slovenija za zdravstvo porabila 8,6 % svojega BDP, kar je največ med vsemi gospodarstvi v prehodu. Po statistiki Svetovne zdravstvene organizacije je ostalo število zdravnikov v glavnem nespremenjeno v prvi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja in se je od 1.402 v letu 1997 povečalo samo na 1.417 v letu 2000. Po podatkih iz istega vira je bilo v Sloveniji leta 1998 zdravnikov na 100.000 prebivalcev (228) več, kot so jih imele Avstrija, Nemčija ali Francija.

PRILOGA 5: EKONOMSKI KAZALNIKI

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
							<i>Ocena</i>
Proizvodnja in izdatki	<i>(Realna stopnja rasti v %)</i>						
BDP	4.8	3.6	5.6	3.9	2.7	3.3	2.5
Zasebna potrošnja	2.5	3.0	5.9	0.4	2.3	0.3	2.7
Javna potrošnja	2.4	5.4	2.9	2.3	3.9	1.7	2.6
Bruto investicije v osnovna sredstva	13.5	9.9	21.0	0.6	4.1	3.1	6.3
Izvoz blaga in storitev	11.3	7.4	1.6	13.0	6.3	6.7	3.2
Uvoz blaga in storitev	11.5	10.3	8.0	7.6	3.0	4.9	6.8
Industrijska bruto proizvodnja	0.9	4.0	-0.5	6.3	3.1	2.5	1.4
Kmetijska bruto proizvodnja	-2.9	3.1	-2.1	-1.0	-2.5	1.1	-6.2
Zaposlenost²	<i>(Stopnja rasti v %)</i>						
Aktivno prebivalstvo (sredi leta)	2.1	1.8	-2.0	0.0	0.9	0.9	-0.3
Zaposlenost (sredi leta)	2.3	1.0	-1.7	0.2	2.2	0.9	-1.1
	<i>(Delež delovne sile v %)</i>						
Brezposelnost (sredi leta)	7.1	7.6	7.4	7.2	5.9	5.9	6.7
Cene in plače	<i>(Stopnja rasti v %)</i>						
Cene življenjskih potrebščin (letno povprečje)	9.1	7.9	6.1	8.9	8.4	7.5	5.6
Cene življenjskih potrebščin (konec leta)	9.4	6.5	8.0	8.9	7.0	7.2	4.7
Proizvajalčeve cene (letno povprečje)	6.1	6.0	2.1	7.6	9.0	5.1	2.5
Proizvajalčeve cene (konec leta)	6.8	3.6	3.5	9.2	7.5	3.7	2.1
Bruto povprečni mesečni dohodek v gospodarstvu (letno povprečje)	11.7	9.6	9.6	10.6	11.9	9.7	7.5
Državni sektor ³	<i>(Deleži v BDP v %)</i>						
Bilanca javnih financ	-1.6	-2.2	-2.1	-3.4	-2.8	-2.4	-2.0
Javnofinančni odhodki	40.9	41.7	41.9	48.2	47.9	48.1	48.2
Javnofinančni dolg	21.6	22.2	23.4	27.4	28.1	29.5	29.3
Denarni sektor	<i>(Stopnja rasti v %)</i>						
Široki denarni agregat (M2, konec leta)	35.5	24.5	11.8	9.7	27.4	25.1	5.2
Domači krediti (konec leta)	14.2	22.4	19.3	16.7	16.9	13.9	14.7
	<i>(Deleži v BDP v %)</i>						
Široki denarni agregat (M2, konec leta)	34.1	38.1	38.1	38.0	43.3	48.5	47.2
Obresti in menjalni tečaji	<i>(Konec leta v % na leto)</i>						
Diskontna stopnja	10.0	10.0	8.0	10.0	11.0	10.0	7.3
Medbančna tržna obrestna mera (povprečna)	9.8	5.6	6.9	7.2	4.7	4.7	4.7
Obresti za depozite (31-90 dni)	13.9	7.0	9.6	10.9	8.5	7.6	4.8
Posojilna obrestna mera (kratkoročni obratni kapital)	20.3	12.3	15.2	16.3	13.7	11.8	9.9
	<i>(V tolarjih za USD)</i>						
Menjalni tečaj (konec leta)	169.2	161.2	196.8	235.6	250.9	226.2	193.0
Menjalni tečaj (letno povprečje)	159.7	166.1	181.8	222.7	243.0	240.2	207.1
Zunanji sektor	<i>(V milijonih USD)</i>						
Tekoči račun	51	-118	-698	-548	31	375	10
Trgovinska bilanca	-775	-792	-1,235	-1,139	-620	-243	-627
Izvoz trgovskega blaga	8,406	9,091	8,623	8,808	9,343	10,473	12,929
Uvoz trgovskega blaga	9,181	9,883	9,858	9,947	9,962	10,716	13,556
Neposredne tuje naložbe, neto	303	221	59	71	371	1,748	-118
Bruto rezerve brez zlata (konec leta)	3,315	3,639	3,168	3,196	4,330	6,980	8,352
Zunanji dolg	6,853	7,571	8,100	8,516	9,283	11,692	15,966
	<i>(V mesecih izvoza blaga in storitev)</i>						
Bruto rezerve, skupaj z zlatom (konec leta)	3.8	3.8	3.3	3.4	4.5	6.7	6.4
	<i>(V mesecih izvoza blaga in storitev)</i>						
Servisiranje dolga	8.8	13.5	8.0	9.5	14.6	14.3	12.7
Memorandumske postavke	<i>(V navedenih denominacijah)</i>						
Prebivalstvo (konec leta, v milijonih)	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
BDP (v milijonih tolarjev)	3,110,075	3,464,889	3,874,720	4,252,315	4,761,815	5,314,494	5,749,002
BDP na prebivalca (v USD)	9,812	10,542	10,724	9,595	9,905	11,088	13,949
Delež industrije v BDP (v %)	28.0	28.1	27.3	27.7	27.4	27.7	27.6
Delež kmetijstva v BDP (v %)	3.7	3.6	3.2	2.9	2.7	2.8	2.6
Tekoči račun/BDP (iv %)	0.3	-0.6	-3.3	-2.9	0.2	1.7	0.0
Zunanji dolg - rezerve (v milijonih USD)	3,538	3,932	4,932	5,320	4,953	4,711	7,614
Zunanji dolg/BDP (v %)	35.2	36.3	38.0	44.6	47.4	52.9	57.5
Zunanji dolg/izvoz blaga in storitev (v %)	65.6	68.1	77.2	79.6	82.1	91.6	101.6

¹ Dodana vrednost v kmetijstvu

² Na podlagi preglednih podatkov aktivnega prebivalstva. Te številke so vedno nižje od izračunanih za uradno registrirane brezposelne.

³ Javne finance vključujejo državo, občine ter sredstva za socialno varnost in zunajproračunska sredstva. Od leta 1999 dalje se podatki za glavne agregate (zlasti za javnofinančne izdatke, prihodke, bilanco in dolg) izračunavajo po metodologiji Eurostat (ESA95). Za druga leta so podatki izračunani v skladu z metodologijo Ministrstva za finance, prihodki od privatizacije podjetij v državni in družbeni lasti pa so navedeni pod črto.

⁴ Samo dolgoročni dolg.

PRILOGA 6: PRIMERJALNI KAZALNIKI

Priloga 7 – Primerjalni kazalci

Kazalci prehoda v razvitih tranzicijskih državah

	Slovenija	Hrvaška	Češka rep.	Estonija	Madžarska	Latvija	Litva	Poljska	Slovaška rep.
Delež zasebnega sektorja v BDP (% , 2003) 1/	65	60	80	80	80	70	75	75	80
Produktivnost dela v proizvodnji (skupna stopnja rasti v %, 1997-2003) 2/	12.4	49.2	48.2	96.7	74.0	61.1	89.1	70.4	31.5
NTN na prebivalca (1989-2003 vUSD) 3/	1,642	1,466	3,709	2,393	3,364	1,454	1,065	1,355	1,899
Povprečna stopnja donosa na sredstva vseh bank (% , 2001)	0.50	1.65	0.80	2.49	1.69	2.00	-0.16	0.99	1.15
Delež sredstev državnih bank (% , 2002)	48.6 *	4.0	4.6	0.0	10.8	4.0	0.0	26.6	2.9
Nedonosna posojila (% vseh posojil, 2002)	7.0	11.5	9.4	0.8	4.6	2.1	5.8	24.6	11.2
Borzna kapitalizacija(% BDP, 2002)	19.1	15.8	19.8	31.1	17.6	7.3	9.3	14.3	6.9
Delež kmetijstva v BDP (% , 2003) 4/	3.0	8.8	–	4.4	5.4	4.1	5.8	–	–
Investicijski izdatki države (% BDP, 2003) 5/	2.5	2.2	–	3.1	3.5	3.5	3.4	–	–
Elektr. tarifa v centih na kWh (2002)	8.0	5.6	8.0	5.6	8.7	4.9	7.9	8.8	7.5
Energ. intenz. (BDP na enoto porabl. energ, 2000)	5.02	4.90	3.59	2.87	4.88	4.61	3.90	4.00	3.57
Neodvisni regulator elektrike (2003)	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Tel. linije na 100 prebivalcev (2002)	40.7	38.8	37.8	35.1	36.1	30.1	27.1	29.5	26.1
Neodvisni regulator telekom. (2003)	da	da	da	da	da	da	da	yes	yes
Produkt. dela na železnici (1989=100, 2002)	133.6	78.1	68.2	287.4	130.3	108.6	54.4	93.1	61.7
Ločeni računi železnic (2003)	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Tlakov. ceste (% vseh, 2001) 6/	100	85	100	20	44	39	91	68	87
Vključevanje zasebnega sekt. v graditev in upravljanje cest (2003)	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Emisije organskih onesnaževal (kg na dan na delavca, 2000) 7/	0.17	0.17	–	–	0.17	0.19	0.18	0.16	0.15

Vir: Poročila EBRD o prehodu, MDS, Svetovna banka in razni slovenski viri

* Ta podatek vključuje skupino Nove Ljubljanske banke, ki predstavlja 47,3 % vseh bančnih sredstev in je zdaj v mešani lasti, ker je država po prodaji 39 odstotnega deleža strateškemu investitorju KBC, Begija, in EBRD jeseni leta 2002 skupaj z državnimi skladi, državnimi podjetji in občinami zadržala 48,5 odstotni delež z odločujočo manjšino, preostali deleži pa so v rokah zasebnikov in podjetij

1/ Hrvaška: 2002

2/ Hrvaška.Latvija: 1997-2002

3/ Hrvaška: 1992-2002

4/ Hrvaška: 2001; Madžarska: 2002

5/ Hrvaška, Madžarska: 2002

6/ Hrvaška, Latvija: 1999

7/ Hrvaška: 1997; Slovaška republika: 1998

PRILOGA 7: KAZALCI REGIONALNEGA RAZVOJA

Kazalci regionalnega razvoja

Osnovni statistični podatki o slovenskih regijah

	Skupaj	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Spodnje- posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednje- slovenska	Gorenjska
Prebivalstvo (v tisočih)	1.995,0	123,6	319,8	73,9	257,0	45,9	70,0	138,6	493,4	197,6
BDP po tekočih cenah (v mio SIT; 2002)	5.314,5	227,5	714,5	157,5	611,0	89,3	156,6	332,2	1.861,8	461,7
Odstotni delež celote (2002)	100,0	4,3	13,4	3,0	11,5	1,7	2,9	6,3	35,0	8,7
BDP na prebivalca (EUR-2002)	11.775	8.128	9.876	9.415	10.487	8.567	9.881	10.612	16.701	10.338
Odstotek povprečja (2002)	100,0	69,0	83,9	80,0	89,1	72,8	83,9	90,1	141,8	87,8
Bruto investicije v osnovna sredstva za varstvo okolja (v mio SIT; 2001)	41.402	225	6.657	1.253	15.737	832	1.703	1.091	6.349	1.597
Bruto investicije v osnovna sredstva za varstvo okolja na prebivalca (SIT-2001)	20.752,9	1.820,4	20.816,1	16.955,3	61.233,5	18.126,4	24.328,6	7.871,6	12.867,9	8.082,0
Povprečni mesečni bruto dohodek (SIT)	235.436	197.816	219.096	201.286	213.425	215.883	208.230	221.305	273.126	225.907

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

PRILOGA 8: PRAVNA PODLAGA PREHODA

OCENA SLOVENSKE GOSPODARSKE ZAKONODAJE

EBRD je pripravila in na podlagi najnovejših podatkov redno usklajuje ocene o pravni podlagi prehoda v državah, kjer posluje, pri čemer posebno pozornost namenja področjem, ki so pomembna za naložbene dejavnosti; to so: trgi kapitala, zakonodaja o gospodarskih družbah in upravljanju podjetij, koncesije, plačilna nesposobnost, zavarovanje poslov in telekomunikacije. Z orodji, ki jih ima na voljo, ocenjuje področja urejanja s sprejeto zakonodajo (kar imenuje "obsežnost" zakonske ureditve) kakor tudi kakovost dejanskega izvajanja te zakonodaje (kar imenuje "učinkovitost" zakonske ureditve). Vse izide teh ocen, ki so na voljo, lahko najdete na spletni strani www.ebrd.com/law. V tej prilogi je predstavljen povzetek ugotovljenega stanja za Slovenijo skupaj s kritičnimi pripombami pravnih izvedencev EBRD, ki so pripravili to oceno.

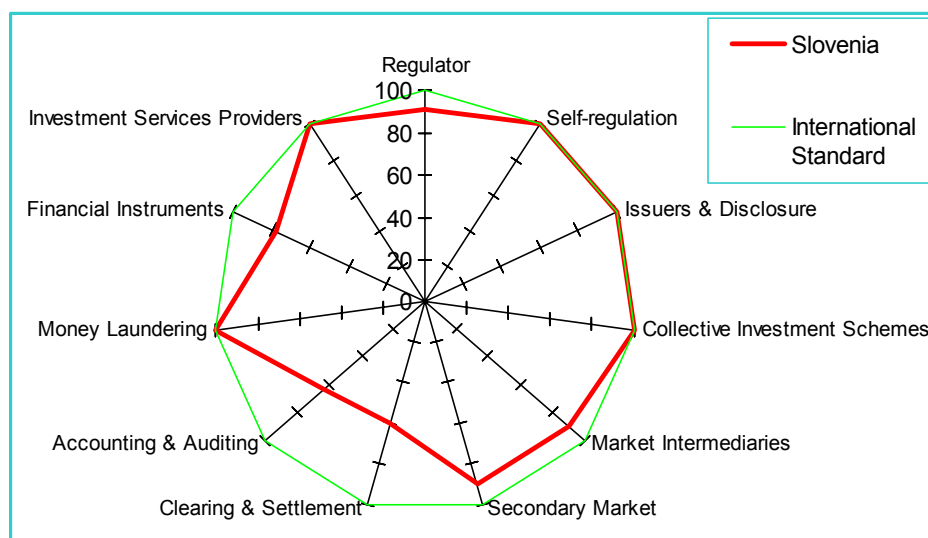
Trgi kapitala

Med osnovnimi zakoni, ki urejajo slovenski trg kapitala so Zakon o trgu vrednostnih papirjev, Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje in Zakon o prevzemih. Zakon o trgu vrednostnih papirjev je začel veljati julija 1999 in bil spremenjen februarja 2004, Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje pa je začel veljati januarja 2003. Zakon o prevzemih je začel veljati leta 1997 in bil spremenjen leta 1999.

Med pomembnejšimi spremembami, ki jih je prinesel Zakona o trgu vrednostnih papirjev iz leta 1999 so: (a) dovoljenje tujim borzno-posredniškim družbam, da ustanavljajo podružnice v Sloveniji; (b) večji zahtevani minimalni kapital borzno-posredniških družb; (c) zahteva, da javne družbe razkrivajo cenovno občutljive informacije in podrobno poročajo o računovodskih izkazih in (d) predvidene strožje kazni za nerazkrivanje podatkov.

Agencija za trg vrednostnih papirjev je bila ustanovljena leta 1994 na podlagi prejšnjega Zakon o trgu vrednostnih papirjev. Agencija za trg vrednostnih papirjev se financira iz taks, pristojbin in drugih dohodkov, ki jih ustvarja s svojimi dejavnostmi; kot samourejevalen pravni subjekt je neodvisna pri izvajanju svojih nalog in pooblastil. O svojem delu letno poroča Državnemu zboru. Decembra 1989 je bila uradno ustanovljena tudi Ljubljanska borza vrednostnih papirjev, kjer poteka trgovanje na dveh ravneh – na uradnem trgu vrednostnih papirjev in na prostem trgu.

Kakovost zakonodaje o trgu vrednostnih papirjev – Slovenija (2004)

Opomba: Skrajna meja vsake osi pomeni idealno število točk, kar ustreza standardom, določenim v *Ciljih in načelih za predpise o vrednostnih papirjih* Mednarodne organizacije regulatorjev vrednostnih papirjev (IOSCO). Polnejša kot je mreža, bolj se ustrezna zakonodaja o trgu vrednostnih papirjev približuje tem načelom.

Vir: EBRD, Ocena zakonodaje za trg vrednostnih papirjev, 2004

Legenda: Slovenija – mednarodni standard
uravnavni organ; samourejanje; izdajatelji in razkrivanje podatkov; programi skupnih naložb; tržni posredniki; sekundarni trg; obračun in poravnava; računovodenje in revidiranje; pranje denarja; finančni instrumenti; ponudniki investicijskih storitev

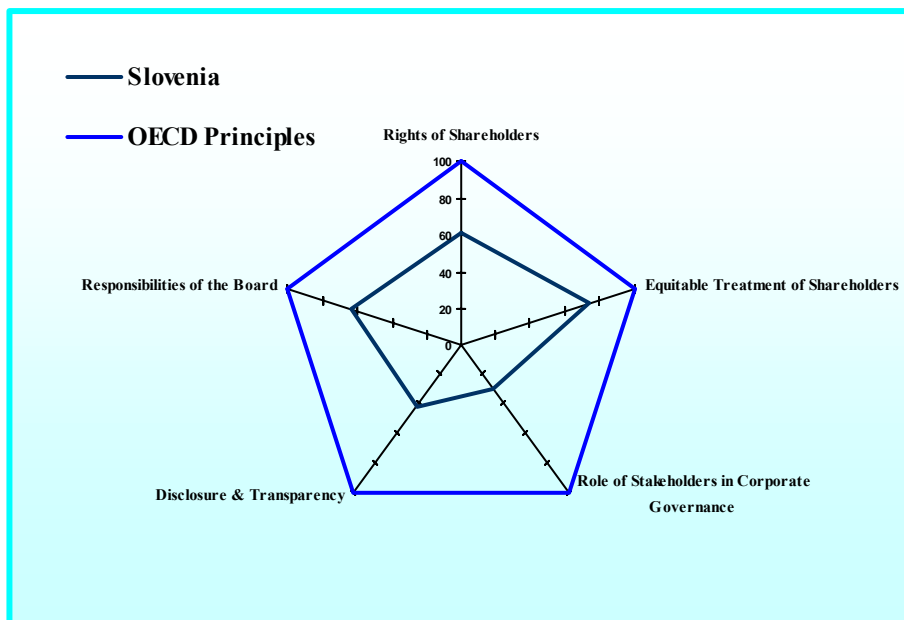
Po ugotovitvah projekta EBRD za oceno zakonodaje o trgu vrednostnih papirjev iz leta 2004 je Slovenija uvrščena med države, ki imajo zakonodajo o trgu vrednostnih papirjev (to je sprejeto zakonodajo, ne glede na to, kako se dejansko izvaja) zelo usklajeno z ustreznimi mednarodnimi standardi. Tipična področja mogočih izboljšav za države v tej skupini se na splošno nanašajo na: razkrivanje osebnih koristi ali ozadja poslov s strani vodilnih delavcev finančnih posrednikov, zahteve za izpiske z računov ali podatke za finančnike ali delničarje finančnih posrednikov in podatek o tem, ali je treba izvedene vrednostne papirje poravnati in obračunavati po posebnem sistemu trgovanja. Zato mora Slovenija paziti, da bo zagotovila, da bodo njeni predpisi na tem področju usklajeni z mednarodnimi standardi. Spremembe bodo mogoče potrebne tudi pri zahtevah za nenehno nadaljnje izobraževanje računovodij, revizorjev in drugih finančnih strokovnjakov. Iz prikazanega diagrama je tudi razvidno, da mora Slovenija še naprej utrjevati ustrezna pravila finančnega poročanja in izboljšati predpise za obračun in poravnavo poslov z vrednostnimi papirji

Zakonodaja o gospodarskih družbah in upravljanju podjetij

Obstoječi Zakon o gospodarskih družbah Slovenije je bil objavljen leta 1993, pozneje pa v letih 2000 in 2001 spremenjen, tako da je boljše usklajen z zahtevami EU. Po Zakonu o gospodarskih družbah, so gospodarske družbe lahko organizirane kot osebne družbe (družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba in tiha družba) in kapitalske družbe (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba in komanditna delniška družba). Poslovanje delniške družbe lahko vodi izvršilna uprava, katere člane imenuje nadzorni svet (ali skupščina delničarjev, če družba nima nadzornega sveta). Izvršilna uprava mora poročati nadzornemu svetu (če ga družba ima).

Po ugotovitvah projekta EBRD za oceno upravljanja podjetij iz leta 2003 je bila Slovenija uvrščena med države, ki imajo zakonodajo o upravljanju podjetij (to je sprejeto zakonodajo, ne glede na to, kako se dejansko izvaja) "srednje skladno" z *Načeli upravljanja podjetij* OECD. Splošne prednostne naloge za države v tej skupini so: učinkovitejše izvajanje in uveljavljanje obstoječe zakonodaje ob nadaljnjem ustreznem spreminjanju sedanjih zakonov.

Kakovost zakonodaje o upravljanju podjetij – Slovenija (2003)

Opomba: Skrajna meja vsake osi pomeni idealno število točk, kar ustreza Načelom upravljanja podjetij OECD. Polnejša kot je mreža, bolj se ustrežna zakonodaja o upravljanju podjetij približuje tem načelom.

Vir: EBRD, Ocena zakonodaje o upravljanju podjetij, 2003

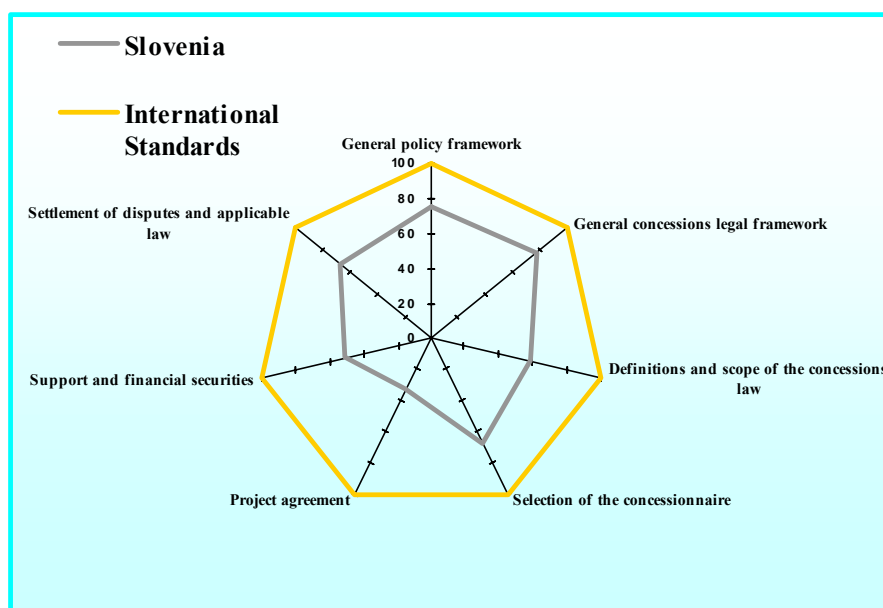
Legenda: Slovenija – načela OECD
 pravice delničarjev; pravično obravnavanje delničarjev; vloga interesnih skupin pri upravljanju podjetja;
 razkritja in preglednost; odgovornosti uprave

Kot prikazuje diagram, narisana na podlagi ugotovitev EBRD iz omenjene ocene v letu 2003, slovenska zakonska ureditev upravljanja podjetij v marsičem ne izpolnjuje mednarodnih standardov. Slovenija mora predvsem strožje urediti pravila o splošnem razkrivanju podatkov in preglednosti delovanja uprav in poslovanja na sploh. Slovenija bo morala razmisliti tudi o tem, kako boljše zaščititi interese vseh interesnih skupin.

Koncesije

Trenutno Slovenija nima enega samega splošnega okvirnega zakona, ki bi urejal koncesije. Namesto tega so v številnih splošnih ali posebnih področnih zakonih vsebovana pravila, ki urejajo koncesije. Po ugotovitvah ocene EBRD za koncesije iz leta 2004 mora država še marsikaj postoriti, da bo dosegla mednarodne standarde, ki veljajo na tem področju. Ocena je posebej opozorila na pomanjkanje prožnosti pri urejanju pogodb za posamezne projekte (glej diagram v nadaljevanju).

Kakovost zakonodaje o koncesijah – Slovenija (2004)

Opomba: Skrajna meja vsake osi pomeni idealno število točk v skladu z mednarodnimi standardih, kot so UNCITRAL-ove zakonodajne smernice za zasebno financirane infrastrukturne projekte.

Vir: EBRD, Ocena za koncesije, 2004

Legenda: Slovenija – mednarodni standardi
 splošni politični okvir; splošni pravni okvir za koncesije; opredelitve pojmov in področje uporabe zakona o koncesijah;
 izbiranje koncesionarjev; pogodba za projekt; podpora in finančna jamstva; reševanje sporov in uporabno pravo

Vlada je ustvarila politiko in institucionalni okvir za izboljšanje pravnega okolja in uveljavljanje sodelovanja zasebnega sektorja v državi (npr. ustanovitev Sektorja za investicije, javna naročila in koncesije v Ministrstvu za finance).

Zakon o gospodarskih javnih službah iz leta 1993 vsebuje temeljne določbe o koncesijah (e.g. odnosi s koncesionarjem, podelitev koncesije, postopek, koncesijska pogodba, reševanje sporov, prenehanje koncesije). Vendar je treba te določbe razširiti, saj področje uporabe zakona ni jasno, postopek je le nedoločno opredeljen, možnosti arbitraže niso urejene in zakon predvideva pravico enostranske prekinitve pogodbenega razmerja po lastni presoji naročnika.

Zakon o lokalni samoupravi iz leta 1993 postavlja okvir, ki občinam omogoča podeljevati koncesije za opravljanje gospodarskih javnih služb, ne opisuje pa pogojev, po katerih se bodo take koncesije podeljevale.

Tudi številni področni zakoni urejajo podeljevanje koncesij na posameznem področju (npr. *Zakon o železniškem prometu* iz leta 1999, *Pomorski zakonik* iz leta 2001, *Zakon o letalstvu* iz leta 2001, *Zakon o javnih cestah* iz leta 1997, *Energetski zakon* iz leta 1999, *Zakon o vodah* iz leta 2001, *Zakon o rudarstvu* iz leta 1999, zakoni, ki urejajo izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo).

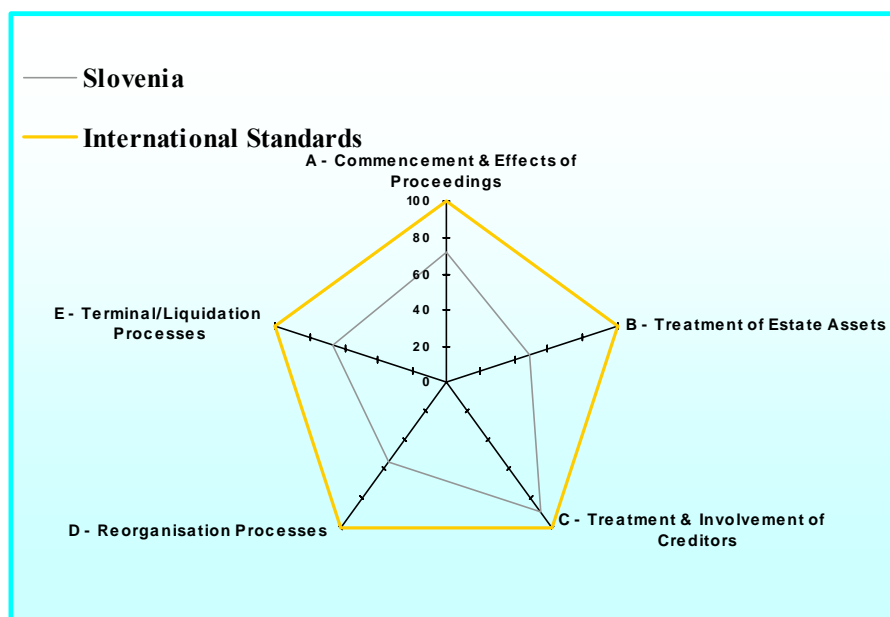
Nadaljnji razvoj sodelovanja zasebnega sektorja v državi je odvisen od sprejetja splošnega zakona o koncesijah oziroma o sodelovanju zasebnega sektorja, ki bi jasno in dosledno urejal pogodbene določbe za projekte, podporo države, finančna jamstva in reševanje sporov za vsa gospodarska področja.

Osnutek zakona o koncesijah je bil pripravljen s pomočjo EBRD in pričakujemo lahko, da bo v bližnji prihodnosti tudi sprejet. Če bo ustrezen zakon sprejet in se bo tudi izvajal, bo bistveno spremenil pravno ureditev na tem področju in pomenil najsodobnejšo ureditev koncesij v regiji.

Plačilna nesposobnost

Stečaj in plačilno nesposobnost ureja Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji Republike Slovenije, kot je bil spremenjen leta 1999 (zakon o plačilni nesposobnosti). Kljub temu, da je bil zakon ne dolgo nazaj spremenjen, v njem vendarle manjkajo nekateri elementi, ki so po mednarodnih standardih in najboljši praksi o plačilni nesposobnosti splošno priznani kot izredno pomembni za dobro delujočo pravno ureditev za primere plačilne nesposobnosti. Na diagramu v nadaljevanju, ki je povzet iz ocene EBRD iz leta 2003 za področje plačilne nesposobnosti, je lepo vidna stopnja skladnosti zakona o plačilni nesposobnosti s temi mednarodnimi standardi na petih ključnih točkah, ki so za to področje najpomembnejše.

Kakovost zakonodaje o plačilni nesposobnosti – Slovenija (2004)

Opomba: Skrajna meja vsake osi pomeni idealno število točk, kar ustreza mednarodnim standardom, kot so Načela in smernice Svetovne banke za učinkovite sisteme za primere plačilne nesposobnosti in pravice upnikov, Smernice za zakonodajo o plačilni nesposobnosti UNCITRAL-ove delovne skupine in drugi.

Vir: EBRD, Ocena področja plačilne nesposobnosti, 2004

Legenda: Slovenija - mednarodni standardi

A – začetek in učinki postopkov; B – obravnava stečajne mase; C – obravnava in vključevanje upnikov;
D – postopki reorganizacije/sanacije; E – postopki za prenehanje/likvidacijo

Zakon o plačilni nesposobnosti velja tako za posameznike kot za gospodarske družbe in državna podjetja ter omogoča, da postopke v primerih plačilne nesposobnosti začnejo dolžniki in upniki. V zakonu pa ni jasno opredeljeno, kakšne finančne razmere dejansko pomenijo plačilno nesposobnost in kakšno dokumentacijo je treba predložiti kot dokaz takih finančnih razmer, ki potrjujejo, da je dolžnik res plačilno nesposoben.

Čeprav ta zakon teoretično predvideva sanacijo gospodarskih družb v težavah s postopkom, ki se imenuje prisilna poravnava, je ta proces v glavnem ni vnaprej natančno opredeljen in se zdi, da tudi ni posebej koristen. Postopek prisilne poravnave na primer ne preprečuje kritičnim dobaviteljem (npr. za telefonske zveze ali oskrbo z elektriko, plinom ali vodo) da ne bi ustavili dobav zaradi poplačila dolgov, ne dovoljuje prednostnega financiranja sanacijskega programa, ne zagotavlja nadzora nad izvajanjem potrjenega sanacijskega načrta in z ničemer ne omejuje "notranjih upnikov" (kot so delničarji in vodilni delavci dolžnika) pri glasovanju o sanaciji ali reorganizaciji.

Glede likvidacije pa zakon o plačilni nesposobnosti vsebuje mnoge elemente učinkovitega zakona, kot so imenovanje posebnega stečajnega senata, ki zadevo prouči in sprejme začasne zaščitne ukrepe, takoj ko se začne postopek zaradi plačilne nesposobnosti; vendar bo treba zakon še spremeniti. Zlasti vzbujajo skrb določbe o poslih, ki jih je mogoče preizkusiti (tj. ponovno pregledati in razveljaviti sumljive posle, ki so bili sklenjeni malo pred začetkom plačilne nesposobnosti dolžnika) in ki so zelo neprimerni. Zaradi tega ima stečajni upravitelj velike težave pri iskanju goljufivih poslov in povečevanju stečajne mase, ki je na voljo za razdelitev. Podobno tudi ni nobene trdne obveznosti, da morajo vodilni delavci in direktorji ter člani nadzornega sveta dolžnika izročiti vse dolžnikovo premoženje stečajnemu upravitelju, zaradi česar je njegovo delo še težje in dražje.

Upniki, zavarovani in nezavarovani, niso upravičeni dobiti neposrednega obvestila o začetku postopka zaradi plačilne nesposobnosti in so zato izpostavljeni tveganju, da bodo njihove terjatve ostale nepotrjene ali prezrte, če zamudijo ustrezne roke za prijavo terjatev. In končno zakon o plačilni nesposobnosti ne predvideva dokončne rešitve in prenehanja plačilno nesposobne pravne osebe, če ni dovolj sredstev za plačilo stroškov likvidacije. Tako stališče je morda lahko posledica proračunskih omejitev in nepripravljenosti države, na nosi stroške likvidacije plačilno nesposobnih družb, vendar je v nasprotju z mednarodnimi standardi in najboljšo prakso, ki močno podpirajo dokončno likvidacijo in prenehanje vsake družbe v stečaju.

EBRD trenutno ni vključena v nobene dejavnosti za spreminjanje predpisov o plačilni nesposobnosti v Sloveniji, je pa pripravo takih sprememb priporočila. Svetovna banka je nedavno pripravila Poročilo o spoštovanju standardov in kodeksov v primerih plačilne nesposobnosti v Sloveniji. Pričakujemo, da bodo ugotovitve iz tega poročila kmalu objavljene. Zaenkrat pa se vsekakor zdi, da nobena mednarodna finančna organizacija ni dejavno vključena v spreminjanje ureditve za primere plačilne nesposobnosti v Sloveniji.

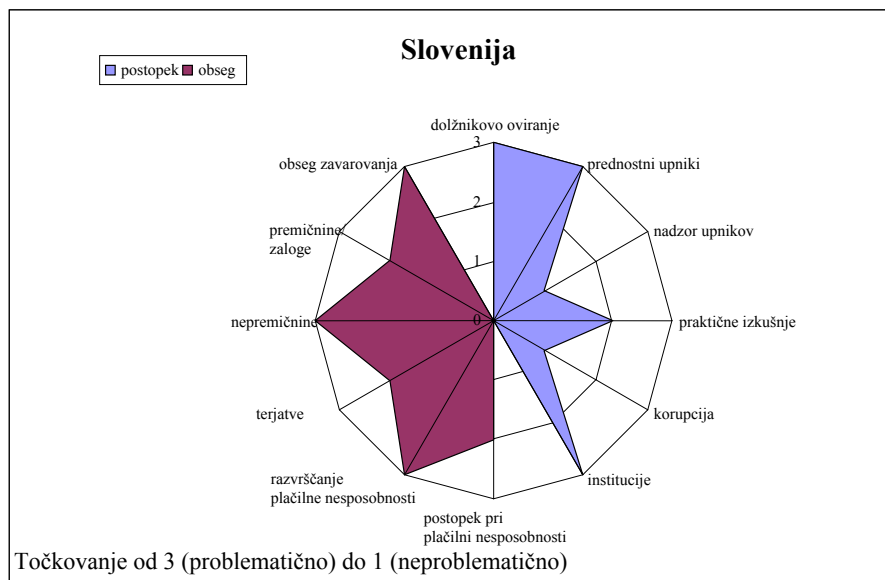
Zavarovanje poslov

Leta 2002 je bil sprejet popolnoma nov Stvarnopravni zakonik, ki je (v 128. – 209. členu) bistveno spremenil način zavarovanja poslov z zastavno pravico. Jasen namen spremenjene zakonodaje je posodobiti sistem in zagotoviti nujno potrebno poslovno prožnost pri zavarovanju s premičnim in nepremičnim premoženjem. Prezgodaj je še, da bi lahko ocenili učinke te spremenjene zakonodaje, zlasti ker nekatere ključne institucije še niso vzpostavljene in ne delujejo (kot na primer register, v katerega se vpisujejo obremenitve).

Leta 2003 je EBRD izvedla pregled stanja o izvršbah na podlagi vpisanih oberemenitev; Slovenija je bila v regiji sorazmerno dobro ocenjena, vendar učinkovitost izvršb močno ovirajo dolgotrajni postopki. Sodišča so pri reševanju zadev izredno počasna. To velja za vse vrste zavarovanj (vključno s hipoteko) in tudi kadar je nad dolžnikom uveden stečajni

postopek. Pregled stanja je med drugimi hudimi ovirami opozoril tudi na pomembno nevarnost, da upnik lahko zadržuje postopek, in na splošno šibkost institucij (glej naslednji diagram).

Ovire pri uveljavljanju izvršb – Slovenija (2003)

Opomba: Polnejša kot je "mreža" na diagramu, hujše so težave pri vsaki od navedenih kategorij. Z dejavniki "procesa" se merijo vplivi posameznih dogodkov za postopke izvršbe. Dejavniki "obsega" pa se nanašajo na sposobnost sistema, da rešuje posamezna stanja ali zadeve.

Vir: EBRD, Pregled novih zakonskih kazalnikov, 2003

Iz zakonskih določb samih in iz razgovorov z izvajalci zakonodaje v praksi je razvidno, da je novi sistem prinesel nekaj izboljšav, da pa je v njem še vedno precej pomanjkljivosti in prostora za nadaljnje izboljšave. Navajamo nekaj primerov:

- Sporazum o prenosu lastninske pravice v zavarovanje mora biti sklenjen izključno v obliki notarskega zapisa, kar lahko omejuje uporabo takega instrumenta, posebej za majhna in srednja podjetja.
- Kadar so zastavljene zaloge, morajo biti popisane po kraju, kjer so (kar lahko povzroči nepotrebne težave, če je treba zaloge premikati), zastavitelj pa mora zagotoviti njihovo obnavljanje (kar ni vedno mogoče ali zaželeno).
- Za zastavno pravico do terjatev (terjatev iz poslovanja, na primer) se šteje, da je ustanovljena šele v trenutku, ko je o njej obveščen dolžnikov dolžnik (plačnik dolžnikove terjatve) – zaradi česar so splošni prenosi zbranih dolgov praktično neizvedljivi.
- Novi register zastavnih pravic bo vzpostavila in vodila Notarska zbornica. Praviloma je učinkovitost takih registrov zelo odvisna od popolnosti vodenja postopkov. Te podrobnosti še niso znane, ker register še ne deluje, kažejo pa se nekateri skrb vzbujajoči znaki, da bo v postopke vključenih cela vrsta preverjanj, zaradi česar bo popolnost dražja in pot do nje daljša, kot bi bilo potrebno. Prav tako še ni jasno, ali bo možnost iskanja široko dostopna (na primer po internetu) ali pa bo omejena.
- Postopek izvršbe se je bistveno izboljšal: takoj ko dolžnik ne izpolni obveznosti, lahko upnik zahteva izročitev zastavljenih sredstev in jih neposredno proda. Če pa dolžnik sredstev ne bi hotel izročiti, ne bo imel upnik nobene druge možnosti, kot da vloži prošnjo za izvršbo pri okrajnem sodišču v kraju, kjer ta sredstva so. V tem primeru bi

postopek trajal veliko dlje, verjetno od 1 do 5 let, in dolžnik bi lahko oviral postopek izvršbe z vlaganjem ugovorov, zavlačevanjem zasega sredstev itd.

Telekomunikacije

Sektor telekomunikacij upravlja zdaj Agencija za telekomunikacije Republike Slovenije (ATRP), ureja pa ga Zakon o elektronskih komunikacijah iz leta 2004. ATRP je bila ustanovljena kot neodvisna institucija leta 2002, njen položaj in pristojnosti pa je še utrdil Zakon o elektronskih komunikacijah, sprejet z namenom, da se Slovenija uskladi z zahtevami EU na tem področju. Zakon o elektronskih komunikacijah zato prevzema standarde EU za to področje in skuša uveljaviti sodoben konkurenčni trg.

Nekdanji primarni monopolni operater, Telekom Slovenije (TS), ostaja v pretežno državni lasti (67%). Kljub delni privatizaciji in manjšinskim deležem TS v rokah nekaterih pretežno domačih vlagateljev pa poteka postopek nadaljnje privatizacije (ali napoved trdnih načrtov zanjo) zelo počasi.

Trg telekomunikacij v fiksnem omrežju je bil v Sloveniji uradno sproščen leta 2001, čeprav so nekateri prehodni ukrepi ostali v veljavi veliko dlje, kot je bilo predvideno, kar je pomenilo, da se je popolna konkurenca začela uveljavljati šele leta 2003, ko so drugi operaterji začeli vstopati na ta trg. Ne glede na dejstvo, da konkurence ni bilo in da se je država še naprej vključevala v ta sektor, vzdržuje Slovenija zelo visoko stopnjo razširjenosti fiksnih in mobilnih storitev, saj podatki za leto 2003 kažejo, da je na fiksno omrežje priključenih več kot 96 % gospodinjstev, mobilne telefone pa ima več kot 92 % vseh prebivalcev (kar je enako kot v zahodni Evropi). Trije mobilni operaterji ponujajo na trgu konkurenčne storitve, čeprav Mobitel, podaljšanja roka TS za mobilno telefonijo, ohranja vodilni položaj. Prevladujoči položaj TS na trgu mobilne telefonije se je še povečal, ker je Mobitel edini v Sloveniji dobil licenco za tretjo generacijo mobilnih telefonov (UMTS).

Čeprav Zakon o elektronskih komunikacijah, kot rečeno, na tem področju v celoti usklajuje slovensko zakonodajo z evropsko, pa so zamude pri popolnem sproščanju trga vplivale na raven konkurence na tem trgu. Glede na visoko stopnjo razvoja je Slovenija sicer privlačen trg, vendar je zaradi zamud pri uresničevanju razmer za popolno konkurenco, zrelosti trga in prevlade TS mogoče, da bo trg zasičen, še preden si bodo pot nanj lahko utrli konkurenčni operaterji. Zato bi oblasti morale zagotoviti boljše možnosti za vstop konkurence s pravočasnim in popolnim izvajanjem pravil EU za ta sektor. Zlasti je nujno, da oblasti zagotovijo, da TS s prevladujočim položaj na trgu ne sme preprečiti uveljavljanja pomembne konkurence. Ključne naloge pri tem so, da se v celoti uveljavi evropski režim medsebojnih povezav in dokončna ureditev obračunavanja po dejanskih stroških.

Podobno vzbuja skrb za raven konkurence na področju mobilne telefonije podelitev ene same licence za tretjo generacijo mobilnih telefonov (UMTS) hčerinski družbi TS. Vlada je sicer najavila, da načrtuje podeliti še dve licenci za UMTS, vendar bi nadaljnje zavlačevanje pri tem lahko resno vplivalo na širitev učinkovite konkurence na področju mobilne telefonije, zlasti glede na Mobitelove ambiciozne načrte, da izkoristi svoj sedanji monopolni položaj z uvajanjem teh storitev v letu 2004.